

บทที่ 5

ปัญหาการดำเนินงาน

การศึกษาปัญหาการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยนี้ทำการศึกษาวิเคราะห์จากแบบสอบถามเป็นหลักและใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และที่รวบรวมจากแหล่งอื่น ๆ ประกอบในการวิเคราะห์เพื่อให้ผลการศึกษามีถูกต้องมากที่สุด ผลการศึกษาแสดงในรูปแบบตารางและแผนภูมิประกอบกับการวิเคราะห์โดย

1. แสดงในรูปร้อยละ

ประวัติและสถานการณ์ของผู้มาใช้บริการและของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับบริการของอุทยานแห่งชาติ เป็นต้นว่า ความคิดเห็นต่อบริการด้านสาธารณูปโภค ความคิดเห็นต่อทางคมนาคม ฯลฯ ใช้แสดงในรูปร้อยละ

2. แสดงในรูปค่าเฉลี่ย

ข้อมูลปัญหาต่าง ๆ และสาเหตุของปัญหาศึกษาจากแหล่งทุติยภูมิแล้วสร้างเป็นแบบสอบถาม คำถามประเภทนี้ใช้การตอบโดยการเรียงลำดับความสำคัญ ผู้ตอบคือหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยทั้งหมด ผลที่ได้จากแบบสอบถามสรุปและวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ก. แจกแจงคำตอบทุกข้อของข้อมูลทุกชนิด

ข. ให้คะแนนคำตอบทุกข้อ ดังนี้

เลือกอันดับ 1 ให้คะแนนสูงสุดเท่ากับจำนวนคำตอบที่มี

2 ให้คะแนนรองลงมา

เลือกอันดับสุดท้ายให้คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1

ค. หาค่าเฉลี่ย $\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ยของคำตอบแต่ละข้อ

X = คะแนนของคำตอบแต่ละข้อ

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด
(ในที่นี้ 6 คน)

ง. ติความ

ค่าเฉลี่ยสูงสุด มีความสำคัญอันดับ 1

ค่าเฉลี่ยรองลงมา มีความสำคัญรองลงมา

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีความสำคัญต่ำสุด

แบบสอบถามที่ได้รับคืน

1. แบบสอบถามหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ 6 ชุด ได้รับคืน 100%
2. แบบสอบถามพนักงานและลูกจ้าง 163 ชุด ได้รับคืน 100%
3. แบบสอบถามผู้มาใช้บริการ 406 ชุด ได้รับคืน 356 ชุด คิดเป็น 87.68%

โดยอุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ (ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2524) ไม่ได้รับแบบสอบถามผู้มาใช้บริการคืนเลย เนื่องจากไม่มีผู้มาในอุทยานแห่งชาติ ในช่วงเวลาที่ทำการรวบรวมข้อมูล (กำหนดรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเดือนเมษายนถึงตุลาคม พ.ศ. 2524 รวม 7 เดือน) ส่วนอุทยานแห่งชาติอื่น ๆ ได้รับแบบสอบถามคืน 100%)

ปัญหาการดำเนินงานที่ทำการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 หมวด คือ

1. ด้านบริการ แบ่งเป็น
  - 1.1 ข้อมูลผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติ
  - 1.2 ปัญหาทางคมนาคม สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก
  - 1.3 ทัศนคติของผู้ใช้บริการที่มีต่ออุทยานแห่งชาติ

2. ด้านบุคลากร แบ่งเป็น
    - 2.1 ข้อมูลพนักงานเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติ
    - 2.2 ปัญหาบุคลากร
  3. ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงาน แบ่งเป็น
    - 3.1 เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติ
    - 3.2 สาเหตุของปัญหาเครื่องมือเครื่องใช้
  4. ด้านการปฏิบัติงาน
    - 4.1 ปัญหาการปฏิบัติงานภายนอกอุทยานแห่งชาติ
    - 4.2 ปัญหาการปฏิบัติงานภายในอุทยานแห่งชาติ
      - 4.2.1 ปัญหาการปฏิบัติงานต่าง ๆ
      - 4.2.2 สาเหตุของปัญหาการปฏิบัติงาน
1. ด้านบริการ
- 1.1 ข้อมูลผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติ
    - 1.1.1 ข้อมูลลักษณะพื้นฐานของผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติ แบ่งเป็น
      - 1.1.1.1 เพศ
      - 1.1.1.2 อายุ
      - 1.1.1.3 สถานภาพสมรส
      - 1.1.1.4 ระดับการศึกษา
      - 1.1.1.5 อาชีพ
      - 1.1.1.6 รายได้
      - 1.1.1.7 ความสัมพันธ์ของสมาชิกที่ร่วมเดินทางมาด้วยกัน
      - 1.1.1.8 คำแนะนำที่ทำให้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติ
      - 1.1.1.9 แหล่งที่มาของผู้ใช้บริการ

- 1.1.1.10 จำนวนครั้งที่ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติแห่งนี้
- 1.1.1.11 พิกัดพื้นที่ใช้ในการเดินทาง
- 1.1.1.12 วัตถุประสงค์ของกรมมาใช้บริการอุทยานแห่งชาติ

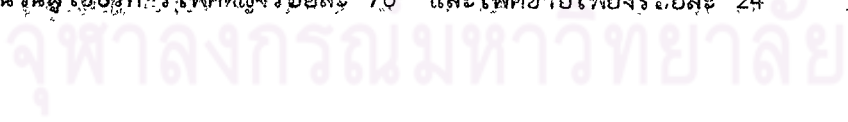
1.1.1.1 เพศ

ตารางที่ 3

เพศของผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติ

	ชาย		หญิง		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
แยกใหญ่	60	50.4	59	49.6	119
อุทยาน	43	49.4	44	50.6	87
ภูกระดึง	12	24.0	38	76.0	50
ตาดโตน	27	54.0	23	46.0	50
ภูเรือ	24	48.0	26	52.0	50
รวม	166	53.4	190	46.6	356

จากแบบสอบถาม 356 ชุด เป็นเพศชายร้อยละ 53.4 เพศหญิงร้อยละ 46.6 แต่ละอุทยานแห่งชาติมีผู้ใช้บริการมีจำนวนเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน ยกเว้นอุทยานแห่งชาติภูกระดึงมีจำนวนผู้ใช้บริการเพศหญิงร้อยละ 76 และเพศชายเพียงร้อยละ 24

1.1.1.2 อายุ

ตารางที่ 4

อายุของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติ

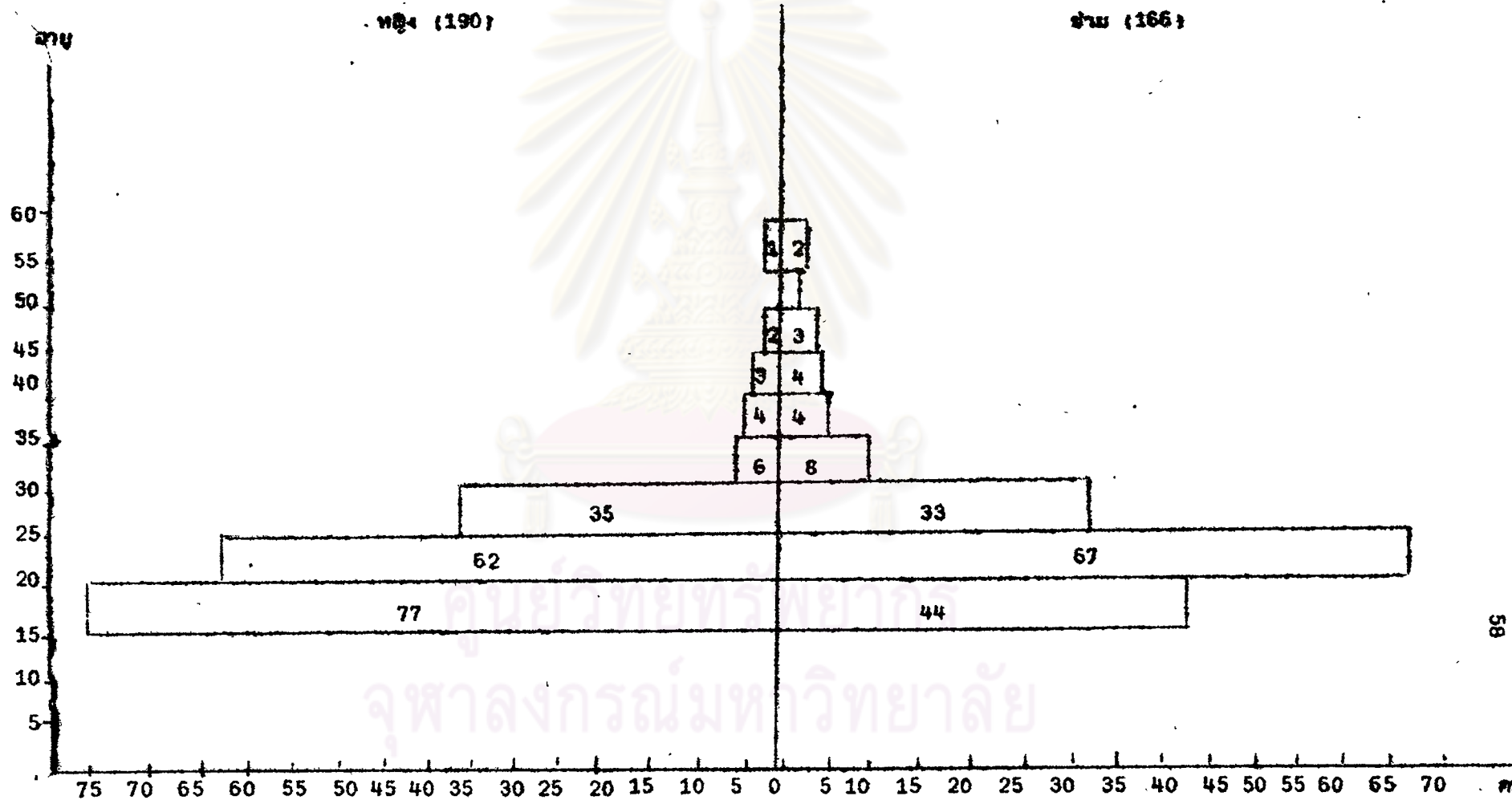
	16-20 ปี		21-25 ปี		26-30 ปี		31-35 ปี		35 ปีขึ้นไป		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	22	18.5	32	26.9	50	42.0	6	5.0	9	7.6	119
ภูพาน	49	56.3	22	25.3	6	6.9	2	2.3	8	9.2	87
ภูกระดึง	17	34.0	33	66.0	-	-	-	-	-	-	50
ตาดโตน	16	32.0	12	24.0	9	18.0	6	12.0	7	14.0	50
ภูเรือ	17	34.0	30	60.0	3	6.0	-	-	-	-	50
รวม	121	34.0	129	36.2	68	19.1	14	3.9	24	6.7	356

หมายเหตุ ผลรวมทั้งหมดต่ำกว่าร้อยละ 100 เนื่องจากการปัดเศษในการคำนวณ

ผู้ให้บริการอุทยานแห่งชาติอายุต่ำสุด 16 ปี สูงสุด 55 ปี ช่วงอายุ 21-25 ปี มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.2 ของผู้ให้บริการอุทยานแห่งชาติทั้งหมด รองลงมาช่วงอายุ 16-20 ปี ร้อยละ 34 อายุมากกว่า 35 ปี มีเพียงร้อยละ 6.7 จะเห็นได้ว่าผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่เป็นวัยหนุ่มวัยสาว หากรวมจำนวนผู้ให้บริการอุทยานแห่งชาติในช่วงอายุ 16-30 ปี จะมีจำนวนถึงร้อยละ 89.1 ของผู้ให้บริการอุทยานแห่งชาติ สำหรับอุทยานแห่งชาติภูกระดึงผู้ให้บริการอุทยานแห่งชาติอยู่ในช่วงอายุ 16-25 ปีทั้งหมด

แผนภูมิที่ 4

แสดงผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยสรุปตามเพศและอายุ

1.1.1.3 สถานภาพสมัคร

ตารางที่ 5

แสดงสถานภาพสมัครของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติ

	โสด		สมัคร		หย่า		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	94	79.0	25	21.0	-	-	-	-	119
ภูพาน	70	80.5	13	14.9	3	3.4	1	1.1	87
ภูกระดึง	47	94.0	2	4.0	1	2.0	-	-	50
ตาดโตน	36	72.0	12	24.0	2	4.0	-	-	50
ภูเรือ	47	94.0	3	6.0	-	-	-	-	50
รวม	294	82.6	55	15.4	6	1.7	1	0.3	356

ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่เป็นคนโสด โดยเป็นคนโสดร้อยละ 82.6 สมัครร้อยละ 15.4 หย่าร้อยละ

1.7 และนิกบวชร้อยละ 0.3

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1.1.4 ระดับการศึกษา

ตารางที่ 6

ระดับการศึกษาของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติ

	อุดมศึกษา		อาชีวศึกษาหรือ มัธยมศึกษาตอน- ปลาย		มัธยมศึกษาตอนต้น		ประถมศึกษา		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	72	60.5	36	20.3	4	13.4	1	0.8	6	5.0	119
ภูพาน	31	35.6	31	35.6	16	18.4	7	8.0	2	2.3	87
ภูกระดึง	46	92.0	4	8.0	-	-	-	-	-	-	50
ตาดโตน	21	42.0	19	38.0	7	14.0	2	4.0	1	2.0	50
ภูเรือ	46	92.0	1	2.0	-	-	-	-	3	6.0	50
รวม	216	60.7	91	25.6	27	7.6	10	2.8	12	3.4	356

หมายเหตุ ผลรวมทั้งหมดเกินร้อยละ 100 เนื่องจากการปัดเศษในการคำนวณ

ผู้ให้บริการอุทยานแห่งชาติมีการศึกษาระดับอุดมศึกษาร้อยละ 60.7 อาชีวศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 25.6 มัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 7.6 ประถมศึกษา 2.8 และอื่น ๆ (ปริญญาโท เอก ครุ วม. ปวส.) ร้อยละ 3.4 เป็นที่น่าสังเกตว่าอุทยานแห่งชาติภูกระดึงและอุทยานแห่งชาติภูเรือ ผู้ใช้บริการมีระดับการศึกษาอุดมศึกษาถึงร้อยละ 92

ตารางที่ 7

อาชีพของผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติ

	ค่าขาย		รับราชการ		รัฐวิสาหกิจ		รับจ้าง		นักเรียนนักศึกษา		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขา เทพ	-	-	12	10.1	23	19.3	56	47.0	28	23.5	-	-	119
อุทยาน	8	9.2	20	23.0	2	2.3	9	10.3	46	52.9	2	2.3	87
ภูกระดึง	-	-	-	-	-	-	3	6.0	47	94.0	-	-	50
ตาดโตน	8	16.0	22	44.0	1	2.0	3	6.0	15	30.0	1	2.0	50
ภูเรือ	-	-	8	16.0	-	-	-	-	42	84.0	-	-	50
รวม	16	4.5	62	17.4	26	7.3	71	19.9	178	50.0	3	0.9	356

ผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติเป็นนักเรียนนักศึกษาร้อยละ 50 อาชีพรับจ้างร้อยละ 19.9 ทำงานรัฐวิสาหกิจร้อยละ 17.3 รับราชการร้อยละ 17.4 ค่าขายร้อยละ 4.5 และอื่น ๆ (นักบวช ครูอาสาสมัครเดินล่องน) ร้อยละ 0.8 อุทยานแห่งชาติภูกระดึง และอุทยานแห่งชาติภูเรือ ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา

ศูนย์บริการสุขภาพ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1.1.6 รายได้

ตารางที่ 8

รายได้ของผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติ

	ต่ำกว่า 2,000		2,001-4,000		4,001-6,000		6,001-8,000		มากกว่า 8,000		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	24	20.2	55	46.2	34	28.6	5	4.2	1	0.84	119
ภูพาน	59	67.8	14	19.5	8	19.2	2	2.3	1	1.1	87
ภูกระดึง	46	92.0	4	8.0	-	-	-	-	-	-	50
ตาคลี	17	34.0	18	36.0	13	26.0	-	-	2	4.0	50
ภูเรือ	39	78.0	8	16.0	3	6.0	-	-	-	-	50
รวม	185	51.9	102	28.7	58	16.3	7	2.0	4	1.1	356

ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติมีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท ร้อยละ 51.9 รองลงมา มีรายได้ 2,001-4,000 บาท ร้อยละ 28.7 ที่รายได้มากกว่า 8,000 บาท มีจำนวนเพียงร้อยละ 1.1 อุทยานแห่งชาติภูกระดึงและอุทยานแห่งชาติภูเรือส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท เนื่องจากผู้ใช้บริการเป็นนักเรียนนักศึกษามากที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ซึ่งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครมากที่สุด ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติเกือบครึ่งหนึ่งมีระดับรายได้ 2,001-4,000 บาท

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1.1.7 ความสัมพันธ์ของสมาชิกที่ร่วมเดินทางมาด้วยกัน

ตารางที่ 9

ความสัมพันธ์ของสมาชิกที่ร่วมเดินทางมาด้วยกัน

	ครอบครัว	เพื่อน	ญาติ	อื่น ๆ	รวม
เขาใหญ่	20	96	10	8	134
ภูพาน	11	68	12	3	94
ภูกระดึง	2	42	-	6	50
ตาดโตน	12	40	7	3	62
ภูเรือ	-	40	-	10	50
รวม	45	286	29	30	390

หมายเหตุ 1. คำถามข้อนี้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ เพราะฉะนั้นจำนวนรวมจึงมากกว่า 356

2. อื่น ๆ เท่ากับคณะที่คณาจารย์ ฯลฯ

ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาตินิยมมากันในกลุ่มเพื่อน ๆ มากที่สุด รองลงมา เป็นกลุ่มครอบครัว กลุ่มญาติ และคณะที่คณาจารย์

ตามลำดับ

ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติโดยคำแนะนำ

	เคยรู้จักมานานแล้ว		ทราบจากคำแนะนำของผู้อื่น ๆ		ทราบจากสื่อมวลชน		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	65	54.6	29	24.4	10	8.4	15	12.6	119
ภูพาน	71	81.6	11	12.6	5	5.7	-	-	87
ภูกระดึง	27	54.0	12	24.0	4	8.0	7	14.0	50
ตาดโตน	22	44.0	18	36.0	5	10.0	5	10.0	50
ภูเรือ	4	8.0	17	34.0	5	10.0	24	48.0	50
รวม	189	53.1	87	24.4	29	8.1	51	14.3	356

หมายเหตุ ผลรวมทั้งหมดต่ำกว่าร้อยละ 100 เนื่องจากการบดเคี้ยวในการคำนวณ

ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติร้อยละ 53.1 เคยรู้จักอุทยานแห่งชาติมานานแล้ว ซึ่งหมายถึงชื่อเสียงค่านิยมของอุทยานแห่งชาติ ร้อยละ 24.4 มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติโดยคำแนะนำของผู้อื่น ร้อยละ 8.1 มาใช้บริการโดยคำแนะนำของสื่อมวลชน และร้อยละ 14.3 เป็นคณะที่คนากรที่แวะมาใช้บริการเนื่องจากเป็นเส้นทางผ่าน จะเห็นได้ว่าชื่อเสียงค่านิยมของอุทยานแห่งชาติมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาใช้บริการอุทยานแห่งชาติมากที่สุด

1.1.1.9 แหล่งที่มาของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 11

ภูมิสำเนาของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

	กรุงเทพมหานคร		ภาคอีสาน		ภาคกลาง		ภาคเหนือ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	106	89.1	3	2.5	8	6.7	2	1.7	119
ภูพาน	-	-	87	100.0	-	-	-	-	87
ภูกระดึง	41	82.1	5	10.0	4	8.0	-	-	50
ตาคลี	1	2.0	49	98.0	-	-	-	-	50
ภูเรือ	36	72.0	14	28.0	-	-	-	-	50
รวม	184	51.7	158	44.4	12	3.4	2	0.5	356

ผู้ให้บริการอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแหล่งที่มาจากกรุงเทพมหานครร้อยละ 51.7 จากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 44.4 จากจังหวัดในภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) ร้อยละ 3.4 และจากจังหวัดในภาคเหนือร้อยละ 0.5 ผู้ให้บริการอุทยานแห่งชาติภูพานมีภูมิสำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมดเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ให้บริการอุทยานแห่งชาติในภาคนี้มีภูมิสำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด

1.1.1.10 จำนวนครั้งที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติแห่งนั้น

ตารางที่ 12

จำนวนครั้งที่เคยใช้บริการอุทยานแห่งชาติแห่งนั้น

	1 ครั้ง		2 ครั้ง		3 ครั้ง		4 ครั้ง		5 ครั้ง		มากกว่า 5 ครั้ง		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	60	50.4	31	26.0	13	11.0	7	5.9	4	3.4	4	3.4	119
ภูพาน	27	31.0	8	9.2	3	3.4	6	6.9	8	9.2	35	40.2	87
ภูกระดึง	45	90.0	3	6.0	1	2.0	1	2.0	-	-	-	-	50
ตาดโตน	28	56.0	8	16.0	3	6.0	1	2.0	4	8.0	6	12.0	50
ภูเรือ	50	100.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50
รวม	210	59.0	50	14.0	20	5.6	15	4.2	16	4.5	45	12.6	356

หมายเหตุ ผลรวมทั้งหมดต่ำกว่าร้อยละ 100 เนื่องจากการตัดเศษในการคำนวณ

ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติมาครั้งแรกร้อยละ 59 มาเป็นครั้งที่ 2 ร้อยละ 14 มาเป็นครั้งที่ 3 ร้อยละ 5.6 มาเป็นครั้งที่ 4 ร้อยละ 4.2 มาเป็นครั้งที่ 5 ร้อยละ 4.5 มามากกว่า 5 ครั้ง ร้อยละ 12.6 โดยผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือมาเป็นครั้งแรกทั้งหมด และร้อยละ 90 ของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูกระดึงมาเป็นครั้งแรก เมื่อพิจารณาโดยสรุปจะเห็นว่าประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติ มาเป็นครั้งแรก และอีกครึ่งหนึ่งมามากกว่า 1 ครั้ง ดังนั้นการปรับปรุงคุณภาพของบริการและการรักษาสภาพธรรมชาติให้สมบูรณ์อยู่เสมอจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ หากบริการเลวลงกว่าเดิม ผู้ใช้บริการที่มามากกว่า 1 ครั้ง จะเกิดข้อเปรียบเทียบอันเป็นผลเสียต่อภาพพจน์ของอุทยานแห่งชาติ

1.1.1.11 พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง

ตารางที่ 13

พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาอุทยานแห่งชาติ

	รถส่วนตัว	รถจ้างเหมา	รถทัวร์	รถไฟ	เรือ	อื่น ๆ	รวม
เขาใหญ่	35	45	24	13	-	10	127
ภูพาน	53	25	7	-	-	9	94
ภูกระดึง	-	43	6	1	-	-	50
ตาดโตน	34	15	1	-	2	5	57
ภูเรือ	5	30	4	-	-	11	50
รวม	127	158	42	14	2	35	378

หมายเหตุ

1. คำถามข้อนี้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ เพราะฉะนั้นจำนวนรวมจึงมากกว่า 356
2. อื่น ๆ คือ รถของบริษัทขนส่ง จำกัด รถของหน่วยงานที่ทำงานอยู่ ฯลฯ

พาหนะที่ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาตินิยมใช้ในการเดินทางมาอุทยานแห่งชาติมากที่สุด คือ เหมารถมา รองลงมาใช้รถส่วนตัวเป็นพาหนะและมาด้วยรถทัวร์ อื่น ๆ (รถของบริษัทขนส่ง จำกัด รถของหน่วยงาน) รถไฟ และเรือ ตามลำดับ

ตารางที่ 14

วัตถุประสงค์ของการมาอุทยานแห่งชาติ

	เที่ยวพักผ่อน		ศึกษาค้นคว้าทาง ธรรมชาติ		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	111	98.3	2	1.7	6	5.0	119
ภูพาน	63	72.4	21	24.1	3	3.4	87
ภูกระดึง	42	84.0	2	4.0	6	12.0	50
ตาดโตน	36	72.0	9	18.0	5	10.0	50
ภูเรือ	23	46.0	25	50.0	2	4.0	50
รวม	275	77.2	59	16.6	22	6.2	356

หมายเหตุ อื่น ๆ หมายถึง เพื่อถ่ายภาพ ฟ้าเด็กฝึกพักผ่อน ฯลฯ

ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติร้อยละ 77.2 มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน ร้อยละ 16.6 มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาค้นคว้าทางธรรมชาติ และอื่น ๆ เช่น เพื่อถ่ายภาพ ฯลฯ ร้อยละ 6.2

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการค้างแรมของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติ แบ่งเป็น

- สัดส่วนการพักค้างแรมในเขตอุทยานแห่งชาติของผู้ใช้บริการ

ตารางที่ 15

สัดส่วนของการพักค้างแรมในเขตอุทยานแห่งชาติของผู้ใช้บริการ

	ค้างแรม		ไม่ค้างแรม		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	97	81.5	22	18.5	119
ภูพาน	5	5.7	82	94.3	87
ภูกระดึง	46	92.0	4	8.0	50
ตาดโตน	3	6.0	47	94.0	50
ภูเรือ	49	98.0	1	2.0	50
รวม	200	56.2	156	43.8	356

ผู้บริการร้อยละ 56.2 ค้างแรมที่อุทยานแห่งชาติ และร้อยละ 43.8 ไม่ค้างแรมอุทยานแห่งชาติภูเรือ ผู้บริการนิยมค้างแรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98 รองลงมาคืออุทยานแห่งชาติภูกระดึงร้อยละ 92 และอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ผู้บริการค้างแรมร้อยละ 81.5 สำหรับอุทยานแห่งชาติภูพานและอุทยานแห่งชาติตาดโตน ผู้บริการประมาณร้อยละ 94 ไม่ค้างแรมที่อุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 16

ลักษณะการค้างแรมในเขตอุทยานแห่งชาติของผู้ใช้บริการ

	บ้านพักของอุทยานแห่งชาติ		ตั้งแคมป์ในอุทยานแห่งชาติ		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	79	81.4	6	6.2	12	12.4	97
ภูพาน	-	-	5	100.0	-	-	5
ภูกระดึง	29	63.0	17	37.0	-	-	46
ตาดโตน	3	100.0	-	-	-	-	3
ภูเรือ	34	69.4	8	16.3	7	14.3	49
รวม	145	72.5	36	18.0	19	9.5	200

หมายเหตุ อื่น ๆ เขาใหญ่ หมายถึง บ้านพักของสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ภูเรือ หมายถึง ค่ำสารับเสด็จ

กรณีที่ผู้ใช้บริการต้องการค้างแรมในอุทยานแห่งชาติร้อยละ 72.5 จะพักบ้านพักของอุทยานแห่งชาติ ร้อยละ 18 ใช้การตั้งแคมป์และอื่น ๆ ร้อยละ 9.5 เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ที่ค้างแรมในอุทยานแห่งชาติภูพานร้อยละ 100 ใช้การตั้งแคมป์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17

สาเหตุของการที่ผู้ใช้บริการไม่ค้างแรมที่อุทยานแห่งชาติ

	ค้างแรมในเมือง		เดินทางกลับเลย		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	-	-	22	100.0	-	-	22
อุทยาน	8	9.8	68	82.9	6	7.3	82
ภูกระดึง	-	-	4	100.0	-	-	4
ตาดโตน	3	6.4	40	85.1	4	8.5	47
ภูเรือ	-	-	-	-	1	100.0	1
รวม	11	7.1	134	85.9	11	7.1	156

หมายเหตุ ผลรวมทั้งหมดเกินร้อยละ 100 เนื่องจากการบิดเบือนในการคำนวณ

จากจำนวนผู้ใช้บริการ 156 ราย ที่ไม่ค้างแรมที่อุทยานแห่งชาติ ร้อยละ 85.9 จะเดินทางกลับภูมิลำเนา ร้อยละ 7.1 เดินทางไปค้างแรมที่โรงแรมในตัวเมืองและอื่น ๆ (พักบ้านเพื่อน บ้านญาติ และมีบ้านในเมือง) ร้อยละ 7.1 ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติอุทยานและอุทยานแห่งชาติ-ตาดโตนมีจำนวนผู้เดินทางกลับภูมิลำเนาค่อนข้างมาก พบว่าเป็นผู้ที่ภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด อย่างไรก็ตามเพื่อให้ทราบสาเหตุที่แน่นอนได้ทำการศึกษาเพิ่มเติม โดยแยกเป็น 2 ประเด็น คือ

- กรณีที่ผู้ใช้บริการ เดินทางไปค้างแรมโรงแรมในตัวเมือง
- กรณีที่เดินทางกลับภูมิลำเนา

- กรณีที่ผู้ใช้บริการ เดินทางไปค้างแรมโรงแรมในตัวเมือง

ตารางที่ 18

กรณีที่ผู้ใช้บริการค้างแรมในโรงแรมในตัวเมือง

	สะดวกมากกว่า		ติดต่อกู้พักของอุทยานแห่งชาติไม้ไต่		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	-	-	-	-	-	-	-
ภูพาน	6	75.0	2	25.0	-	-	8
ภูกระดึง	-	-	-	-	-	-	-
ตาดโตน	3	100.0	-	-	-	-	3
ภูเรือ	-	-	-	-	-	-	-
รวม	9	81.8	2	18.2	-	-	11

ผู้ใช้บริการที่เดินทางไปค้างที่โรงแรมในเมืองในจำนวน 11 ราย เนื่องจากต้องการความสะดวก 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.8 และติดต่อกู้พักของอุทยานแห่งชาติไม้ไต่ 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- กรณีที่ผู้ใช้บริการ เดินทางกลับภูมิลำเนา

ตารางที่ 19

กรณีที่ผู้ใช้บริการ เดินทางกลับภูมิลำเนา

	ช่วงเวลาสั้นเกินไป		มีสิ่งดึงดูดใจน้อย		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	18	81.8	2	9.1	2	9.1	22
ภูพาน	47	69.1	11	16.2	10	14.7	68
ภูกระดึง	4	100.0	-	-	-	-	4
ตาดโตน	31	77.5	4	10.0	5	12.5	40
ภูเรือ	-	-	-	-	-	-	-
รวม	100	74.6	17	12.7	17	12.7	134

ผู้ใช้บริการที่เดินทางกลับภูมิลำเนา โดยไม่ค้างแรมที่อุทยานแห่งชาติในจำนวน 134 ราย มีสาเหตุจากช่วงเวลาที่มีน้อยเกินไปไม่ล่ำมารถค้างแรม จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 74.6 มีสาเหตุจากธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติที่มีสิ่งดึงดูดใจน้อยเกินไป 17 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 และมีสาเหตุอื่น ๆ เช่น บ้านอยู่ในตัวเมือง ไม่มั่นใจความปลอดภัยหากค้างอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น อีก 17 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7

แสดงให้เห็นว่า เวลา เป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมการพักผ่อนของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติ เป็นอย่างมาก

1.2 ปัญหาทางคมนาคม สำนักรูปโรค และสิ่งอำนวยความสะดวก แบ่งเป็น

- 1.2.1 ปัญหาทางคมนาคม
- 1.2.2 ปัญหาน้ำไอของ อุทยานแห่งชาติ
- 1.2.3 ปัญหาภูเขาของ อุทยานแห่งชาติ
- 1.2.4 ปัญหาภาชนะทิ้ง เศษขยะมูลฝอย

1.2.1 ปัญหาทางคมนาคม

ตารางที่ 20

แสดงถนนเข้าสู่อุทยานแห่งชาติ

	สะดวก		ไม่สะดวก		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	97	81.5	22	18.5	119
ภูพาน	31	35.6	56	64.4	87
ภูกระดึง	34	68.0	16	32.0	50
ตาคลี	3	6.0	47	94.0	50
ภูเรือ	22	44.0	28	56.0	50
รวม	187	52.5	169	47.5	356

จากแบบสอบถามผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 356 ราย มีความคิดเห็นว่าทางคมนาคมสะดวก ร้อยละ 52.5 ที่เหลืออีกร้อยละ 47.5 มีความคิดเห็นว่าทางคมนาคมไม่สะดวก เมื่อพิจารณาแต่ละอุทยานแห่งชาติจะสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 พวก คือ

- อุทยานแห่งชาติที่ทางคมนาคมสะดวก
- อุทยานแห่งชาติที่ทางคมนาคมไม่สะดวก

อุทยานแห่งชาติที่ทางคมนาคมสะดวก คือ

เขาใหญ่ ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความคิดเห็นว่าทางคมนาคมสะดวก ร้อยละ 81.5

ภูกระดึง ผู้ใช้บริการอุทยานภูกระดึงมีความคิดเห็นว่าทางคมนาคมสะดวกร้อยละ 68

อุทยานแห่งชาติที่ทางคมนาคมไม่สะดวก คือ

ตาตโตน ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติตาตโตนมีความคิดเห็นว่าทางคมนาคมไม่สะดวก ร้อยละ 94

ภูพาน ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูพานมีความคิดเห็นว่าทางคมนาคมไม่สะดวก ร้อยละ 64.4

ภูเรือ ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือมีความคิดเห็นว่าทางคมนาคมไม่สะดวก ร้อยละ 56

สาเหตุของปัญหาทางคมนาคม

ตารางที่ 21

สาเหตุของปัญหาทางคมนาคมจากความกีดกันของผู้ใช้บริการส่วนที่เห็นว่าทางคมนาคมไม่สะดวก

	ถนนชำรุด		ถนนกวกรวนครมีป้ายบอก		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	7	21.9	20	62.5	5	15.6	32
ภูพาน	35	55.6	26	41.3	2	3.2	63
ภูกระดึง	4	22.2	13	72.2	1	5.6	18
ตาตโตน	50	76.9	12	18.5	3	4.6	65
ภูเรือ	25	86.2	2	6.9	2	6.9	29
รวม	121	58.5	73	35.3	13	6.3	207

- หมายเหตุ
1. คำถามนี้ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ จำนวนผู้ที่เห็นว่าถนนไม่สะดวก 169 ราย ซึ่งมีความเห็น 207 คะแนน
  2. อื่น ๆ หมายถึง ถนนแคบ ชัน ป้ายบอกมีขนาดเล็กและสั้นเกินไป และควรลาดยางถนนให้เรียบร้อย
  3. ผลรวมทั้งหมดเกินร้อยละ 100 เนื่องจากการปิดเคสในการคำนวณ

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการในส่วนที่มีความคิดเห็นว่าทางคมนาคมเข้าสู่อุทยานแห่งชาติไม่สะดวกของอุทยานแห่งชาติทั้ง 5 แห่ง จำนวน 169 ราย พบว่าสาเหตุของปัญหาทางคมนาคมไม่สะดวก เนื่องจากถนนชำรุด 121 ความคิดเห็น เนื่องจากถนนทวิคูณ 73 ความคิดเห็น และอื่น ๆ เช่น ถนนแคบ ชัน หวดเสียว ฯลฯ อีก 13 ความคิดเห็น ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละอุทยานแห่งชาติจะพบสาเหตุสรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 21)

1. อุทยานแห่งชาติตาดโตนและอุทยานแห่งชาติภูเรือ ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติที่ทางคมนาคมไม่สะดวก พบว่าสาเหตุเกิดจากสภาพถนนชำรุด
2. อุทยานแห่งชาติภูพาน ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติที่ทางคมนาคมไม่สะดวกอีกแห่ง พบว่า เกิดจากสาเหตุถนนทวิคูณ และอยู่ในสภาพชำรุด
3. อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และอุทยานแห่งชาติภูกระดึง ซึ่งพบว่ามีทางคมนาคมอยู่ในเกณฑ์สะดวก ผู้ใช้บริการของทั้งสองอุทยานแห่งชาติ ส่วนที่มีความคิดเห็นว่าทางคมนาคมไม่สะดวกเนื่องจากสาเหตุถนนทวิคูณ และเป็นที่น่าสังเกตว่าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ผู้ให้บริการส่วนใหญ่เห็นว่าทางคมนาคมไม่สะดวกจำนวนถึง 5 ความคิดเห็น ว่าสาเหตุเกิดจากปัญหาอื่น ๆ นอกจากถนนทวิคูณหรือถนนชำรุด เช่น ถนนแคบ ชัน และหวดเสียว ฯลฯ

แนวทางปรับปรุง

การสร้างถนนแม้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทางวิศวกรรมก็ตาม แต่ด้านรูปแบบและโครงสร้างที่จะถูกกำหนดเพื่อหลีกเลี่ยงการทำลายความงามของธรรมชาติเป็นเรื่องที่อุทยานแห่งชาติต้องพิจารณาดำเนินงาน

1. กรณีปัญหาทางคมนาคมเกิดจากสภาพถนนชำรุด อุทยานแห่งชาติควรรับดำเนินการเพื่อให้ถนนได้รับการซ่อมแซมโดยเร็ว และพร้อมกันนั้นต้องปรับสภาพธรรมชาติตามแนวถนนที่ล้อมทิวทัศน์ให้คืนดีด้วย โดยการปลูกพืชท้องถิ่นทั้งไม้พุ่มและไม้ยืนต้นทดแทนที่เสียหายตามความเหมาะสม

2. กรณีที่ถนนทวิทางเลี้ยวหรือเลี้ยวต่ออันตราย อุทยานแห่งชาติควรจัดทำป้ายบอกทิศทางและค่าเดือนที่จำเป็นแสดงไว้ให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้ขับขี่พาหนะได้รับความสะดวกมากขึ้น หากยังไม่สามารถลดอุบัติเหตุได้ อุทยานแห่งชาติควรปรับปรุงเส้นทางคมนาคมใหม่โดยเปลี่ยนเป็นระบบถนนทางเดียว (one-way) ซึ่งสามารถลดอุบัติเหตุได้อย่างมีประสิทธิภาพ "ระบบ one-way ถนนควรกว้าง 10 ฟุต และมีขอบทางเดิน 3 ฟุต ซึ่งจะเป็นขนาดที่สามารถลดความพลุกพล่านของรถยนต์และลดความเสียหายของต้นไม้ข้างทางได้ดี แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้ระบบ two-way ถนนควรกว้าง 16 ฟุต และมีขอบทางเดิน 2 ข้าง ข้างละ 3 ฟุต"¹

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Good A.H., Park and Recreation Structures, (US. National Park Service, Washington : 1938) part I-II.

1.2.2 ปัญหาหน้าใช้ของอุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 22

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องหน้าใช้ของอุทยานแห่งชาติ

	สะตวกและเพียงพอ		ไม่สะตวก		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	69	58.0	45	37.8	5	4.2	119
ภูพาน	-	-	83	95.4	4	4.6	87
ภูกระดึง	8	16.0	42	84.0	-	-	50
ตาดโตน	34	68.0	16	32.0	-	-	50
ภูเรือ	39	78.0	10	20.0	1	2.0	50
รวม	150	42.0	196	55.1	10	2.8	356

- หมายเหตุ 1. อื่น ๆ หมายถึง น้ำมีกลิ่นและตะกอนมาก แรงแฉร้อนมาก
2. ผลรวมทั้งหมดต่ำกว่าร้อยละ 100 เนื่องจากการบดเคี้ยวในการคำนวณ

จากแบบสอบถามผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติ 356 ราย ร้อยละ 55.1 มีความคิดเห็นว่ามีปัญหาเรื่องน้ำ ร้อยละ 42.0 มีความคิดเห็นว่ายูทยานแห่งชาติมีน้ำใช้อย่างสะตวกและเพียงพอ และร้อยละ 2.8 มีความคิดเห็นอื่น ๆ เช่น น้ำมีกลิ่น มีตะกอน แรงแฉร้อน ฯลฯ เมื่อพิจารณาแต่ละอุทยานแห่งชาติ พบว่าผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติตาดโตน ภูเรือ และเขาใหญ่ ส่วนมากมีความคิดเห็นว่ายูทยานแห่งชาติมีน้ำใช้อย่างสะตวกและเพียงพอ / ยูทยานแห่งชาติที่พบว่ามีปัญหาเรื่องน้ำใช้อย่างชัดเจนคือ ยูทยานแห่งชาติภูพานและอุทยานแห่งชาติภูกระดึง ซึ่งผู้ใช้บริการร้อยละ 95.4 และร้อยละ 84.0 ตามลำดับ ตอบว่าน้ำใช้ไม่สะตวก เมื่อพิจารณาสภาพภูมิอากาศภูมิภาคและสาเหตุอื่น ๆ แล้วพบว่าอุทยานแห่งชาติภูพานและอุทยานแห่งชาติภูกระดึงมีสาเหตุของปัญหาเรื่องน้ำใช้ 2 ประการคือ

1. ความแห้งแล้งของอากาศประกอบกับน้ำในลำธารมีน้อย บางครั้งถึงกับแห้ง
 ขอดแห้งเนื่องจากป่าในบริเวณข้างเคียงอุทยานแห่งชาติถูกทำลายมาก
2. ฤดูแล้งซึ่งเป็นช่วงที่มีผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติมาก ทำให้เครื่องสูบน้ำ
 สูบน้ำได้ไม่ทันกับความต้องการ

แนวทางปรับปรุง

น้ำใช้มีความจำเป็นต่อสุขภาพและอนามัยของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติอย่างมาก จำเป็น
ที่ต้องจัดเตรียมไว้ไม่ให้ขาดแคลน

1. กรณีเครื่องสูบน้ำมีไม่เพียงพอในฤดูท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติสามารถกวด-
 การณ์ สามารถผู้มาใช้บริการจากสถิติเก่า ๆ หลาย ๆ ปี ในช่วงเดือนเดียวกัน
 ซึ่งทำให้การจัดเตรียมเครื่องสูบน้ำเพิ่มเติมสามารถกำหนดได้อย่างมีแบบแผนที่
 ถูกต้อง หากไม่สามารรถจัดหาเครื่องสูบน้ำมาเพิ่มเติมอย่างถาวรได้ อุทยาน-
 แห่งชาติอาจจะแก้ปัญหา ดังกล่าว โดยการยืมจากหน่วยงานแห่งอื่น ๆ มาใช้เป็น
 การชั่วคราวในช่วงที่จำเป็นดังกล่าว
2. กรณีที่การขาดแคลนน้ำใช้มีสาเหตุจากธรรมชาติ กรณีเช่นนี้แม้จะมีเครื่องสูบน้ำ
 มากก็ไม่สามารรถแก้ปัญหาได้ และน้ำที่สูบน้ำมาใช้มักจะขุ่นเป็นสีแดงจัดเนื่องจาก
 ลำธารต้นเขิน อุทยานแห่งชาติควรแก้ปัญหาโดยการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้บริการ
 ได้ทราบถึงสาเหตุ พร้อมทั้งขอความร่วมมือผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติให้ใช้น้ำ
 อย่างประหยัด

ส่วนกรณีน้ำดื่มไม่มีการศึกษาปัญหา เนื่องจากปกติอุทยานแห่งชาติสามารถรองน้ำฝนเพื่อใช้ดื่ม
โดยเฉพาะไว้อย่างเพียงพอที่จะดื่มตลอดปี และยังสามารรถสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ได้ ในกรณีที่น้ำดื่ม
ขาดแคลนและยิ่งไปกว่านั้นผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติยังสามารถหาน้ำดื่มได้จากร้านค้าจำหน่ายอาหาร
และเครื่องดื่มในบริเวณอุทยานแห่งชาติได้อีกด้วย

1.2.3 ปัญหาสุขภาพของอุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 23

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพของอุทยานแห่งชาติ

	สภาพดีและเพียงพอกับความต้องการ		สภาพดีแต่ไม่เพียงพอ		ควรปรับปรุง		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	57	37.5	69	45.4	16	10.5	10	6.6	152
ภูพาน	21	21.9	42	43.8	30	31.3	3	3.1	96
ภูกระดึง	9	14.5	27	43.5	22	35.5	4	6.5	62
ตาดโตน	22	32.4	25	36.8	21	30.9	-	-	68
ภูเรือ	7	11.9	37	62.7	12	20.3	3	5.1	59
รวม	116	26.5	200	45.8	101	23.1	20	4.6	437

- หมายเหตุ 1. คำถามข้อนี้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ เพราะฉะนั้นจึงรวมได้มากกว่า 356 คะแนน
 2. อื่น ๆ หมายถึง สุขภาพดีมาก น้ำไม่พอใช้ อยู่ใกล้ที่พักมาก

ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากแบบสอบถามผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติ 356 ราย ได้ความคิดเห็นรวม 437
 ความคิดเห็น โดยแบ่งเป็นความคิดเห็นว่าลู่ขาสภาพดีและเพียงพอกับจำนวนผู้ใช้บริการร้อยละ 26.5
 ความคิดเห็นว่าลู่ขาสภาพดีแต่ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ใช้บริการร้อยละ 45.8 ความคิดเห็นว่าควร
 ปรับปรุงร้อยละ 23.1 และความคิดเห็นอื่น ๆ ร้อยละ 4.6 เมื่อพิจารณาอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่ง
 พบว่าความคิดเห็นว่าลู่ขามีสภาพดีแต่มีจำนวนไม่เพียงพอกับผู้ใช้บริการ เป็นปัญหาที่เห็นได้เด่นชัดกว่า
 ล่าเหยื่ออื่น ๆ

แนวทางปรับปรุง

1. อุทยานแห่งชาติควรจัดสร้างลู่ขาให้มากขึ้นอย่างเพียงพอกับจำนวนผู้ใช้บริการ
 อุทยานแห่งชาติในเหตุการณ์ปกติ ส่วนในฤดูกาลท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติที่ผู้
 ใช้บริการมีจำนวนแตกต่างกันอย่างมาก ๆ ในแต่ละฤดูกาล ความจำเป็นของ
 ห้องลู่ขามีมากเพียงพอในฤดูกาลท่องเที่ยว เช่น อุทยานแห่งชาติภูกระดึงควรแก้
 ปัญหา โดยการสร้างห้องลู่ขาแบบชั่วคราวเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการประหยัดและ
 สามารถเลิกใช้เมื่อไม่มีความจำเป็นซึ่งประหยัดค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา
 ได้อีกด้วย
2. การปรับปรุงสภาพของห้องลู่ขาควรยึดหลักสะอาด ล้างเพียงพอ มีทางระบายลม
 ที่เหมาะสมและรูปแบบที่สร้างต้องง่ายต่อการทำความสะอาดและบำรุงรักษา¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Brockman and Merrian, Recreational use of wild lands, (McGraw-Hill series in forest resources, 1973), p. 267.

1.2.4 ปัญหาภาชนะกึ่ง เคชยะมูลฝอย

ตารางที่ 24

ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาชนะกึ่ง เคชยะมูลฝอย

	มีเพียงพอและดีอยู่แล้ว		มีไม่เพียงพอ		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	48	40.3	68	57.1	3	2.5	119
ภูพาน	23	26.4	63	72.4	1	1.1	87
ภูกระดึง	27	54.0	22	44.0	1	2.0	50
ตาดโตน	20	40.0	30	60.0	-	-	50
ภูเรือ	10	20.0	37	74.0	3	6.0	50
รวม	128	36.0	220	61.8	8	2.2	356

จากแบบสอบถามผู้ให้บริการ 356 ราย ผู้ให้บริการร้อยละ 61.8 มีความคิดเห็นว่าภาชนะกึ่ง เคชยะมูลฝอยมีไม่เพียงพอ ร้อยละ 36 มีความคิดเห็นว่าภาชนะกึ่ง เคชยะมูลฝอยมีเพียงพอและดีอยู่แล้ว และความคิดเห็นอื่น ๆ เช่น ภาชนะขนาดเล็กเกินไป ภูกระดึง ร้อยละ 2.2 เมื่อพิจารณาอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งพบว่ามีเพียงอุทยานแห่งชาติภูกระดึง เท่านั้นที่ผู้ให้บริการมีความคิดเห็นว่าภาชนะกึ่ง เคชยะมูลฝอยมีเพียงพอและดีเกินร้อยละ 50 ส่วนอุทยานแห่งชาติที่เหลืออีก 4 แห่ง ผู้ให้บริการส่วนมากมีความคิดเห็นว่าภาชนะกึ่ง เคชยะมูลฝอยยังมีไม่เพียงพอ

แนวทางปรับปรุง

1. อุทยานแห่งชาติควรจัดภาชนะทิ้งเศษขยะมูลฝอยที่มีขนาดใหญ่พอสมควร และจำนวนมากเพียงพอกับจำนวนคนใช้บริการอุทยานแห่งชาติไว้ตามจุดต่างๆ ที่สะดวกต่อการทิ้งขยะ โดยเฉพาะตามจุดพักผ่อนและแหล่งที่ชุมนุมคนมาก ๆ ควรมีสัตว์ทุกจุด
2. การนำขยะมูลฝอยไปทำลายควรกำหนดวิธีให้เรียบร้อยตามหลักสุขาภิบาล อาจจะใช้การฝังหรือเผาหรืออื่น ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมและสะดวกที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 ที่คัดค้านของผู้ใช้บริการที่มีต่ออุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 25

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจะมาใช้บริการอุทยานแห่งชาติอีกถ้ามีเวลาว่าง

	ไม่มาอีกแล้ว		จะมาอีกถ้ามีโอกาส		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	-	-	114	95.8	5	4.2	119
ภูพาน	-	-	86	98.9	1	1.1	87
ภูกระดึง	24	48.0	25	50.0	1	2.0	50
ตาดโตน	7	14.0	41	82.0	2	4.0	50
ภูเรือ	-	-	46	92.0	4	8.0	50
รวม	31	8.7	312	87.6	13	3.7	356

จากแบบสอบถามผู้ให้บริการอุทยานแห่งชาติ 356 ราย ร้อยละ 87.6 มีความคิดเห็นว่าจะกลับมาใช้บริการอีกเมื่อมีโอกาส ร้อยละ 8.7 คิดว่าจะไม่มาอุทยานแห่งชาติอีกแล้ว และอื่น ๆ เช่น จะมาถ้าอุทยานแห่งชาติปรับปรุงดีขึ้น ไม่น่าใจ อีกร้อยละ 3.7 เป็นที่มาสังเกตุว่าผู้ให้บริการอุทยานแห่งชาติภูกระดึงร้อยละ 48 ไม่ต้องการมาใช้บริการอุทยานแห่งชาติอีก ซึ่งเข้าใจว่าเนื่องจากสาเหตุความยากลำบากที่ต้องปีนภูกระดึงถึง 5 กิโลเมตร และเดินทางราบอีก 3 กิโลเมตร เพื่อไปยังที่พัก ล้วนอุทยานแห่งชาติแห่งอื่น ๆ ผู้ให้บริการมากกว่าร้อยละ 80 มีความคิดว่าจะกลับมาใช้บริการอีก

จากความคิดเห็นของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติร้อยละ 87.6 ของจำนวนผู้ใช้บริการทั้งหมด มีความตั้งใจจะไปใช้บริการของอุทยานแห่งชาตินั้น ๆ อีก ซึ่งแสดงถึงแนวโน้มว่าในอนาคตอุทยานแห่งชาติจะเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและแหล่งค้นคว้าทางธรรมชาติที่สำคัญมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานอุทยานแห่งชาติจะต้องทำการดำเนินการปรับปรุงงานด้านบริการให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งจัดเตรียมที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อให้บริการผู้มาอุทยานแห่งชาติได้อย่างทั่วถึง

2. ด้านบุคลากร

2.1 ข้อมูลพนักงานเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติ

บุคลากรของอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ข้าราชการจากกองอุทยานแห่งชาติส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งเป็นพนักงานลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวซึ่งเป็นคนท้องถิ่น

2.1.1 ข้าราชการจากกองอุทยานแห่งชาติ ซึ่งทำหน้าที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ¹

ผู้ทำหน้าที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมดเป็นเพศชาย อายุต่ำสุด 28 ปี สูงสุด 51 ปี สมรสแล้ว การศึกษาสูงสุดปริญญาโท 1 คน และทุกคนมีพื้นฐานการศึกษาปริญญาตรีทางวนศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อายุราชการ 10 - 20 ปี เป็นส่วนใหญ่

¹ สัมภาษณ์ พงศ์ สัตร์วิรุทธิ์, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติตาบดโตน. 12 สิงหาคม 2524.

2.1.2 พนักงานลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว

ข้อมูลเกี่ยวกับพนักงานลูกจ้างใช้ตัวอย่างรวม 163 ราย จากพนักงานลูกจ้างของอุทยานแห่งชาติทั้ง 6 แห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสุ่มตัวอย่างครอบคลุมทั้งลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวให้ได้ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้สำหรับแต่ละอุทยานแห่งชาติ ดังตาราง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 26

อายุพนักงาน ลูกจ้าง อุทยานแห่งชาติ

	16-20 ปี		21-25 ปี		26-30 ปี		31-35 ปี		มากกว่า 35 ปี		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	10	20.8	12	25.0	13	27.1	5	10.4	8	16.7	48
ภูพาน	9	25.7	8	22.9	8	22.9	2	5.7	8	22.9	35
ภูกระดึง	4	20.0	6	30.0	3	15.0	2	10.0	5	25.0	20
ดาดโตน	4	20.0	6	40.0	-	-	1	5.0	7	35.0	20
ภูเรือ	9	45.0	2	10.0	2	10.0	2	10.0	5	25.0	20
แก่งตะนะ	7	35.0	5	25.0	3	15.0	5	25.0	-	-	20
รวม	43	26.4	41	25.2	29	17.8	17	10.4	33	20.2	163

พนักงานลูกจ้างของอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 26.4 มีอายุ 16-20 ปี ร้อยละ 25.2 มีอายุ 21-25 ปี ร้อยละ 17.8 มีอายุ 26-30 ปี ร้อยละ 10.4 มีอายุ 31-35 ปี และร้อยละ 20.2 มีอายุมากกว่า 35 ปี จะเห็นได้ว่าพนักงานลูกจ้างของอุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่เป็นคนวัยหนุ่มวัยสาว หากรวมจำนวนพนักงานที่มีอายุ 16-25 ปี จะมีจำนวนถึงร้อยละ 51.6 ของจำนวนพนักงานทั้งหมด

ตารางที่ 27

พนักงานลูกจ้างของอุทยานแห่งชาติ แบ่งตามเพศ

	ชาย		หญิง		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	43	89.6	5	10.4	48
ภูพาน	33	94.2	2	5.7	35
ภูกระดึง	18	90.0	2	10.0	20
ตาดโตน	18	90.0	2	10.0	20
ภูเรือ	15	75.0	5	25.0	20
แก่งตะนะ	20	100.0	-	-	20
รวม	147	90.2	16	9.8	163

พนักงานลูกจ้างร้อยละ 90.2 เป็นเพศชาย และร้อยละ 9.8 เป็นเพศหญิง พนักงานชายมีจำนวนมากกว่าพนักงานหญิงมาก เนื่องจากงานที่ปฏิบัติเป็นงานที่ลำบากและเสี่ยงอันตราย โดยเฉพาะอุทยานแก่งตะนะซึ่งเริ่มเปิดเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อไม่นานมานี้ พนักงานลูกจ้างเป็นเพศชายทั้งหมด

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 28

ภูมิสำเนาของพนักงานลูกจ้างของอุทยานแห่งชาติ

จังหวัด	เขาใหญ่		ภูพาน		ภูกระดึง		ตาดโตน		ภูเรือ		แก่งตะนะ		รวม	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
นครราชสีมา	45	93.8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45	27.6
ร้อยเอ็ด	3	6.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1.8
กาฬสินธุ์	-	-	5	14.3	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3.1
สกลนคร	-	-	30	85.7	1	5.0	-	-	-	-	-	-	31	19.0
เลย	-	-	-	-	18	90.0	-	-	19	95.0	-	-	37	22.7
ขอนแก่น	-	-	-	-	1	5.0	4	20.0	-	-	-	-	5	3.1
ชัยภูมิ	-	-	-	-	-	-	16	80.0	-	-	-	-	16	9.8
มหาสารคาม	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5.0	-	-	1	0.6
ยโสธร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	25.0	5	3.1
อุบลราชธานี	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	75.0	15	9.2
รวม	48		35		20		20		20		20		163	100.0

พนักงานลูกจ้างของแต่ละอุทยานแห่งชาติปกติจะเป็นคนพื้นเมืองในบริเวณที่อุทยานแห่งชาติตั้งอยู่หรือมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดข้างเคียงกับอาณาเขตของอุทยานแห่งชาติ ดังนั้นร้อยละ 100 ของพนักงานจึงกล่าวได้ว่ามีพื้นฐานทางวัฒนธรรมและประเพณีเหมือนกันกับคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นข้อดีในการปฏิบัติงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชากร โดยรอบอุทยานแห่งชาติ ทำให้สามารถดำเนินงานได้สะดวกและคล่องตัว

ระดับการศึกษาของพนักงานลูกจ้างของอุทยานแห่งชาติ

	ต่ำกว่าประถม ปีที่ 4		ประถมปีที่ 4		ประถมปีที่ 7		มัธยมศึกษาปีที่ 3		มัธยมศึกษาปีที่ 5		สูงกว่ามัธยมศึกษา ปีที่ 5 หรือ ปวส.		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	2	4.2	31	64.6	8	16.7	5	10.4	2	4.2	-	-	48
อุทยาน	1	2.9	28	80.0	2	5.7	2	5.7	2	5.7	-	-	35
ภูกระดึง	-	-	15	75.0	1	5.0	3	15.0	-	-	1	5.0	20
ตาคลี	3	15.0	8	40.0	2	10.0	4	20.0	3	15.0	-	-	20
ภูเรือ	2	10.0	15	75.0	1	5.0	2	10.0	-	-	-	-	20
แก่งตะนะ	2	10.0	12	60.0	-	-	6	30.0	-	-	-	-	20
รวม	10	6.1	109	66.9	14	8.6	22	13.5	7	4.3	1	0.6	163

พนักงานลูกจ้างของอุทยานแห่งชาติร้อยละ 66.9 มีการศึกษาประถมปีที่ 4 รองลงมาร้อยละ 13.5 มีการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 8.6 มีการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 7 ร้อยละ 6.1 มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 ตามลำดับ พนักงานลูกจ้างที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลางมีร้อยละ 4.3 และพนักงานลูกจ้างที่มีระดับการศึกษาสูงสุดคือประโยควิชาชีพชั้นสูงมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 จะเห็นได้ว่าพนักงานลูกจ้างของอุทยานแห่งชาติมีระดับการศึกษาไม่สูงนัก พนักงานที่มีการศึกษาไม่เกินประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนมากถึงร้อยละ 73 ทั้งนี้เนื่องจากความยากจนและอยู่ห่างไกลความเจริญ

2.2 ปัญหาบุคลากร

ตารางที่ 30

อัตราส่วนเปรียบเทียบจำนวนพนักงานประจำต่อพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่รับผิดชอบ

	จำนวน ข้าราชการ	จำนวน ลูกจ้างประจำ	รวมจำนวน พนักงานประจำ	อัตราส่วน พื้นที่ต่อพนักงาน ประจำ กม. ² :1 คน
เขาใหญ่ พื้นที่ 2,168,635 กม. ²	5	25	30	72.29
ภูพาน พื้นที่ 699 กม. ²	2	11	13	53.77
ภูกระดึง พื้นที่ 348,122 กม. ²	3	17	20	17.41
เขาตาดโตน พื้นที่ 217.18 กม. ²	2	3	5	43.44
ภูเรือ พื้นที่ 120.84 กม. ²	2	-	2	60.42
แก่งตะนะ พื้นที่ 80 กม. ²	1	-	1	80
รวม พื้นที่ 3,633.777 กม. ²	15	56	71	51.18:1

ข้าราชการและลูกจ้างประจำมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ซึ่งเมื่อเฉลี่ยต่อพื้นที่พนักงานประจำ 1 คน ต้องรับผิดชอบพื้นที่ 51.18 ตารางกิโลเมตร ส่วนพนักงานลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งเป็นแรงงานที่มีความสำคัญอย่างมาก อันเนื่องจากข้าราชการและลูกจ้างประจำไม่เพียงพอ มีปัญหาที่เกิดประจำคือ พนักงานลูกจ้างชั่วคราวเหล่านี้มักทำงานอยู่ไม่นาน มักจะลาออกพร้อมกันครั้งละมาก ๆ ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงาน ลาเหตุของการลาออกคือ

1. ความจำเป็นของครอบครัวที่ต้องการแรงงานในฤดูเพาะปลูก (ส่วนใหญ่เดิมทำการเกษตรในท้องถิ่นนั้น) ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในช่วงดังกล่าวและโดยที่เป็นพนักงานวัยหนุ่มบ่อยครั้งต้องไปรับราชการทหารเมื่อครบเกณฑ์หรือเมื่อมีครอบครัวก็ย้ายไปอยู่ในเมือง เป็นต้น
2. อัตราค่าจ้างที่เป็นอยู่ขั้นต่ำ 25 บาท ขั้นสูง 35 บาท เป็นอัตราค่าจ้างที่ไม่สูงใจ ทำให้ไม่สามารถสรรหาพนักงานที่มีความรู้สูงกว่าที่เป็นอยู่ได้ (พนักงานลูกจ้างส่วนใหญ่จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4)

ตารางที่ 31

สิ่งตอบแทนที่พนักงานลูกจ้างของอุทยานแห่งชาติต้องการมากที่สุด

	รายได้และสวัสดิการ		ได้รับการบรรจุ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	9	18.8	39	81.2	48
ภูพาน	5	14.3	30	85.7	35
ภูกระดึง	9	45.0	11	55.0	20
ตาดโตน	6	30.0	14	70.0	20
ภูเรือ	7	35.0	13	65.0	20
แก่งตะนะ	7	35.0	13	65.0	20
รวม	43	26.4	120	73.6	163

จากการสำรวจความคิดเห็นเรื่องผลตอบแทนที่ต้องการจากการปฏิบัติงานโดยให้เลือกระหว่างความต้องการทางกายภาพ กับความต้องการด้านความมั่นคงในการทำงานโดยได้รับการบรรจุเป็นพนักงานประจำ จากพนักงานลูกจ้างของอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 163 ราย พบว่าร้อยละ 73.6 ต้องการความมั่นคงในการทำงานโดยได้รับการบรรจุเป็นพนักงานลูกจ้างประจำและข้าราชการ ตามลำดับ และร้อยละ 26.4 ต้องการรายได้และสวัสดิการเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าหากต้องการรักษาพนักงานเหล่านี้ไว้ควรมีมาตรการที่เปิดโอกาสให้พนักงานลูกจ้างได้รับการบรรจุหลังจากที่ทำงานมานานพอสมควรและผลงานเป็นที่พอใจ

3. ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงาน

ข้อมูลเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงานทั้งปัญหาและสาเหตุของปัญหา การตอบใช้การเรียงลำดับความสำคัญจากคำตอบข้อที่สำคัญมากที่สุดไปยังสำคัญน้อยที่สุด คำนวณโดยหาค่าเฉลี่ยและทำตามลำดับดังนี้

1. แจกแจงคำตอบทุกข้อของข้อมูลทุกชุด

2. ให้คะแนนคำตอบทุกข้อ ดังนี้

เลือกอันดับ 1 ให้คะแนนสูงสุดเท่ากับจำนวนคำตอบที่มี

เลือกอันดับ 2 ให้คะแนนรองลงมา

เลือกอันดับสุดท้าย ให้คะแนนต่ำสุด (1)

3. หาค่าเฉลี่ย $\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ยของคำตอบแต่ละข้อ

X = คะแนนของคำตอบแต่ละข้อ

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด (ในที่นี้ 6 คน)

4. ตีความ

ค่าเฉลี่ยสูงสุดมีความสำคัญอันดับ 1

ค่าเฉลี่ยรองลงมามีความสำคัญอันดับรองลงมา

ค่าเฉลี่ยต่ำสุดมีความสำคัญอันดับต่ำสุด

3.1 เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติ

ขีดความสามารถในการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติ ขึ้นอยู่กับปัจจัยเรื่องเครื่องมือเครื่องใช้เป็นอย่างมาก อุทยานแห่งชาติที่มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงานอย่างพร้อมมูล การปฏิบัติงานก็เป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพ สำหรับอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเครื่องมือที่สำคัญ 6 ประเภท ดังตาราง

ตารางที่ 32

เครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นปัญหาในการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติ

เครื่องมือเครื่องใช้	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
1. เครื่องสูบน้ำ	3.83	อันดับ 4
2. เครื่องกำเนิดไฟฟ้า	5.00	อันดับ 1
3. รถยนต์	4.17	อันดับ 3
4. รถจักรยานยนต์	3.17	อันดับ 6
5. วิทยุติดต่อกายในอุทยานแห่งชาติ	3.33	อันดับ 5
6. อาวุธปืน	4.33	อันดับ 2
7. น้ำมันเชื้อเพลิง	1.17	อันดับ 7

หมายเหตุ ข้อ 7 เป็นข้อเสนอนำของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงานมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงานที่เป็นปัญหาในการใช้งานเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้

- เครื่องกำเนิดไฟฟ้า มีปัญหาในการใช้งานมากที่สุด
- อาวุธปืน มีปัญหาในการใช้งานอันดับ 2
- รถยนต์ มีปัญหาในการใช้งานอันดับ 3
- เครื่องสูบน้ำ มีปัญหาในการใช้งานอันดับ 4
- วิทยุติดต่อกายในอุทยานแห่งชาติ มีปัญหาในการใช้งานอันดับ 5
- รถจักรยานยนต์ มีปัญหาในการใช้งานอันดับ 6

3.2 สาเหตุของปัญหาเครื่องมือเครื่องใช้

3.2.1 เครื่องกำเนิดไฟฟ้า

ตารางที่ 33

สาเหตุของปัญหา เครื่องกำเนิดไฟฟ้า

ปัญหา	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
1. เก่ามากต้องซ่อมบ่อย	2.83	อันดับ 2
2. ไม่มีใช้	0.67	อันดับ 6
3. ฝึไม่เพียงพอ	3.50	อันดับ 1
4. แรงไฟฟ้าไม่เพียงพอ	1.00	อันดับ 3
5. ขาดน้ำมันเชื้อเพลิง	1.00	อันดับ 3
6. ประสิทธิภาพไม่ดีพอ	1.00	อันดับ 3

- หมายเหตุ
- ข้อ 4 เป็นข้อเสนอแนะของอุทยานแห่งชาติภูเรือ และเลือกให้มีความสำคัญอันดับ 1
- ข้อ 5 เป็นข้อเสนอแนะของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และเลือกให้มีความสำคัญอันดับ 1
- ข้อ 6 เป็นข้อเสนอแนะของอุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ และเลือกให้มีความสำคัญอันดับ 1

เครื่องกำเนิดไฟฟ้าใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า ใช้ภายในอุทยานแห่งชาติ ปัญหาเครื่องกำเนิดไฟฟ้ามีสาเหตุของปัญหา เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้

- ก. ฝึไม่เพียงพอกับการใช้งาน
- ข. สสภาพเก่ามากทำให้ต้องซ่อมแรงแบบ่อย
- ค. แรงไฟฟ้าไม่เพียงพอ ขาดน้ำมันเชื้อเพลิงและประสิทธิภาพไม่ดี

3.2.2 อารูรป็น

ตารางที่ 34

ล่ำเหตุของบ้ญหาอารูรป็น

บ้ญหา	คะแนนเฉลี๋	ความล่ำคัญ
1. เก่ำมากต้องล่ำบ้บ	1.67	อันดับ 2
2. ล่ำล่ำล่ำล่ำล่ำ	0.83	อันดับ 3
3. ล่ำล่ำล่ำล่ำ	2.33	อันดับ 1

การปฏิบัตินำรักษาทรรพยากรธรรมาชาติ อารูรป็นเป็นเครื่องใช้ที่ล่ำเป็นอย่ำงมาก จากการศึกษาล่ำสามารถเรียงล่ำดับความล่ำคัญของล่ำ เหตุบ้ญหาอารูรป็นได้ดังนี

- ก. ล่ำล่ำล่ำล่ำล่ำล่ำล่ำ
- ข. ล่ำล่ำล่ำล่ำล่ำล่ำล่ำ
- ค. ล่ำล่ำล่ำ

ศูนย์วิทยทรรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.3 รถยนต์

ตารางที่ 35

สาเหตุของปัญหารถยนต์

ปัญหา	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
1. เก้ามากต้องซ่อมบ่อย	2.00	อันดับ 2
2. ไม้ฝ้าใช้	0.33	อันดับ 4
3. ฝัไม่เพียงพอ	3.33	อันดับ 1
4. ไม่เหมาะกับสภาพภูมิประเทศ	0.67	อันดับ 3

หมายเหตุ ข้อ 4 เป็นข้อ เสนอแนะของอุทยานแห่งชาติภูเรือ เลือกโดยให้ความสำคัญ
อันดับ 1

รถยนต์ที่ใช้งานตามอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นรถบรรทุกและ
รถตรวจการ ซึ่งจากการศึกษาสามารถเรียงลำดับความสำคัญของสาเหตุปัญหารถยนต์ได้ดังนี้

- ก. ฝัไม่เพียงพอกับการใช้ปฏิบัติงาน
- ข. สภาพเก้าต้องซ่อมบ่อย
- ค. ไม่เหมาะกับการใช้งานในสภาพภูมิประเทศบางแห่ง

จากการศึกษาสาเหตุของปัญหารถยนต์เพิ่มเติม สามารถสรุปจำนวนรถยนต์และสภาพการใ้
งานของรถยนต์ตามอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ดังนี้

ตารางที่ 36

จำนวนรถยนต์และอายุการใช้งานเฉพาะที่เกิน 10 ปี

	จำนวนรถยนต์	จำนวนรถยนต์ที่มีอายุการใช้งานเกิน 10 ปี	อายุใช้งานสูงสุด
เขาใหญ่	22	7	18 ปี
ภูพาน	3	2	14 ปี
ภูกระดึง	7	4	23 ปี
ตาดโตน	2	1	12 ปี
ภูเรือ	1	-	1 ปี
แก่งตะนะ	1	-	1 ปี
รวม	36	14	

รถยนต์ตามอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนทั้งสิ้น 36 คัน ในจำนวนนี้เป็นรถยนต์ที่มีสภาพการใช้งานเกิน 10 ปี 14 คัน รถยนต์ที่มีสภาพการใช้งานเกิน 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.89 ของจำนวนรถยนต์ทั้งหมดในภาคนี้ และรถยนต์ที่มีสภาพการใช้งานเก่ามากที่สุดอยู่ที่อุทยานแห่งชาติภูกระดึง อายุใช้งาน 23 ปี จะเห็นได้ว่านอกจากรถยนต์อยู่ในสภาพเก่าแล้วยังมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติทั้งหมด 3,633.777 ตารางกิโลเมตร

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.14 เครื่องสูบน้ำ

ตารางที่ 37

สาเหตุของปัญหาเครื่องสูบน้ำ

ปัญหา	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
1. เก้ามากต้องซ่อมบ่อย	1.83	อันดับ 2
2. ไม่มีไฟ	0.33	อันดับ 4
3. มีไม่เพียงพอ	2.67	อันดับ 1
4. ขาดน้ำมันเชื้อเพลิง	0.67	อันดับ 3

หมายเหตุ ข้อ 4 เป็นข้อเสนอนะของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งเลือกโดยให้ความสำคัญอันดับ 1

เครื่องสูบน้ำใช้สูบน้ำจากลำธารไปไว้ในถังสูงเพื่อสะดวกในการใช้ของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติ ลำเหตุของปัญหาที่เกิดกับเครื่องสูบน้ำเรียงลำดับตามความสำคัญได้ดังนี้

- ก. มีไม่เพียงพอกับการใช้งาน
- ข. เก้าต้องซ่อมบ่อยครั้ง
- ค. ขาดน้ำมันเชื้อเพลิง

3.2.5 วิทยุติดต่อกายในอุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 38

ล่าเหตุปัญหา วิทยุติดต่อกายในอุทยานแห่งชาติ

ปัญหา	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
1. เก่ามากต้องซ่อมบ่อย	0.50	อันดับ 2
2. ไม่มีใช้	1.50	อันดับ 1
3. มีไม่เพียงพอ	0.33	อันดับ 3

จากการศึกษาปัญหาวิทยุติดต่อกทุกประเภทที่มีอยู่ในอุทยานแห่งชาติที่จะช่วยให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็วขึ้นพบว่ามีสาเหตุของปัญหาวิทยุเรียงตามลำดับดังนี้

- ก. ไม่มีวิทยุใช้ อุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง จากทั้งหมด 6 แห่ง ยังไม่มีวิทยุใช้
- ข. อุทยานแห่งชาติที่มีวิทยุใช้มักจะเป็นวิทยุที่สภาพเก่ามากและประสิทธิภาพไม่ดี
- ค. อุทยานแห่งชาติที่มีวิทยุใช้จะมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการ

3.2.6 รถจักรยานยนต์

ตารางที่ 39

ล่าเหตุของปัญหาจักรยานยนต์

ปัญหา	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
1. เก่ามากต้องซ่อมบ่อย	1.50	อันดับ 2
2. ไม่มีใช้	0.17	อันดับ 3
3. มีไม่เพียงพอ	2.33	อันดับ 1

ในการปฏิบัติงานติดต่อสื่อสารรถจักรยานยนต์จะเป็นพาหนะที่มีความคล่องตัวและ
เหมาะกับสภาพภูมิประเทศมากกว่ารถยนต์ สาเหตุของปัญหาที่เกิดกับการใช้รถจักรยานยนต์เรียง
ลำดับความสำคัญได้ดังนี้

- ก. มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับการใช้ปฏิบัติงาน
- ข. สภาพเก่าต้องซ่อมบ่อย

จากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า รถจักรยานยนต์ปัจจุบันมีใช้ทุกอุทยานแห่งชาติในภาค-
นี้ อุทยานแห่งชาติบางแห่ง เช่น อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะมีรถจักรยานยนต์ใช้เพียง 1 คัน ส่วน
อุทยานแห่งชาติที่มีรถจักรยานยนต์มาก เช่น เขาใหญ่ รถจะอยู่ในสภาพเก่าเป็นส่วนมาก ทำให้ต้อง
ซ่อมแซมบ่อย (อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีรถจักรยานยนต์ 15 คัน เป็นรถที่มีอายุใช้งาน 7 ปี 9 คัน
และอายุใช้งาน 6 ปี 4 คัน ที่เหลืออายุใช้งานต่ำกว่า 6 ปี)

แนวทางการปรับปรุง

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ หากมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่สิ้นสมัย และมี
ประสิทธิภาพอย่างเพียงพอจะทำให้ขวัญและกำลังใจของพนักงานดีขึ้น เนื่องจากงานที่ปฏิบัติบ่อยครั้ง
ต้องเสี่ยงอันตราย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สาเหตุของปัญหาเครื่องมือเครื่องใช้ที่สำคัญคือ มีไม่เพียงพอ
สภาพเก่าทำให้ต้องซ่อมบ่อย ๆ และขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงตามลำดับ การปรับปรุงเครื่องมือเครื่อง
ใช้สามารถทำได้ดังนี้

1. สดเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้เพียงพอตามความต้องการเนื่องจากสาเหตุ
ของปัญหาเครื่องมือเครื่องใช้ทุกอย่าง มีสาเหตุที่สำคัญที่สุดคือ ความไม่เพียงพอที่จะใช้ในการปฏิบัติ-
งาน (ตารางที่ 33 - 39)
2. กรณีที่ไม่สามารถจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ให้เพียงพอได้ทั้งหมด ควรเสือกเพิ่ม
เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีความจำเป็นรีบด่วนก่อนและจัดสรรให้กับอุทยานแห่งชาติที่มีความจำเป็นมาก
ที่สุดตามลำดับ เครื่องมือเครื่องใช้ที่ควรพิจารณา 3 อันดับแรกคือ เครื่องกำเนิดไฟฟ้า อารูบีน
และรถยนต์

3. อุทยานแห่งชาติที่มีเครื่องมือเครื่องใช้จำนวนมาก เช่น เขาใหญ่ควรจัดตั้งหน่วยซ่อมแซมและบำรุงรักษาขึ้นมา โดยเฉพาะ เพื่อให้การสนับสนุนเรื่องการซ่อมแซมและบำรุงรักษา เครื่องมือเครื่องใช้ทุกชิ้นให้สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา

4. น้ำมันเชื้อเพลิงที่มีราคาแพงมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การปฏิบัติงานขลุ่ยขลุ่ย ทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่เกิดจากปัญหาเครื่องมือเครื่องใช้โดยตรง ควรที่กองอุทยานแห่งชาติจะได้จัดเตรียมงบประมาณในเรื่องค่าใช้จ่ายสำหรับการปรับราคาน้ำมันเชื้อเพลิง โดยเฉพาะจำนวนหนึ่งเพื่อสนับสนุนเชื้อเพลิงที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่ให้ขาดแคลนเกิดผลเสียต่อการปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันอุทยานแห่งชาติต่าง ๆ ควรพยายามประหยัดการใช้ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงด้วย

4. ด้านการปฏิบัติงาน

ข้อมูลปัญหาการปฏิบัติงานและสาเหตุของปัญหา ทำการวิเคราะห์โดยใช้เปอร์เซ็นต์และค่าเฉลี่ยทั้งสองแบบตามความเหมาะสม โดยแบ่งปัญหาการปฏิบัติงานออกเป็น 2 ส่วนคือ

4.1 ปัญหาการปฏิบัติงานภายนอกอุทยานแห่งชาติ

4.2 ปัญหาการปฏิบัติงานภายในอุทยานแห่งชาติ

4.1 ปัญหาการปฏิบัติงานภายนอกอุทยานแห่งชาติ แบ่งเป็น

4.1.1 ที่คั่นคดีในการให้บริการผู้มาอุทยานแห่งชาติของหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ

4.1.2 สาเหตุของปัญหาการให้บริการของผู้มาอุทยานแห่งชาติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.1.1 ทัศนคติในการให้บริการผู้มาอุทยานแห่งชาติของหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 40

แสดงความยุ่งยากที่ได้รับจากผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติ

	มาก	ปานกลาง	น้อยมาก
เขาใหญ่			/
ภูพาน		/	
ภูกระดึง			/
ตาดโตน		/	
ภูเรือ		/	
แก่งตะนะ			/

จากการสำรวจทัศนคติในการให้บริการผู้มาอุทยานแห่งชาติของหัวหน้าอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งทัศนคติในการให้บริการผู้มาอุทยานแห่งชาติเป็น 3 ระดับดังตาราง ซึ่งหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง รู้สึกว่ากรให้บริการผู้มาอุทยานแห่งชาติมีความยุ่งยากปานกลาง และหัวหน้าอุทยานแห่งชาติอีก 3 แห่ง รู้สึกว่ายุ่งยากน้อยมาก ซึ่งสรุปได้ว่าทัศนคติในการให้บริการของหัวหน้าอุทยานแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในเกณฑ์ที่ดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.1.2 สาเหตุของปัญหาการให้บริการผู้มาอุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 41

ปัญหาที่เกิดขึ้นกรณีนักท่องเที่ยวทำความยุ่งยากให้การปฏิบัติงานของอุทยานแห่งชาติ

ปัญหา	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
1. นักท่องเที่ยวฝ่าฝืนระเบียบข้อห้ามของอุทยานแห่งชาติ	3.5	อันดับ 1
2. นักท่องเที่ยวประมาณคนได้รับอันตราย	2.5	อันดับ 2
3. นักท่องเที่ยวหลงป่า	1.67	อันดับ 3
4. นักท่องเที่ยวต้องการความสะดวกสบาย	0.67	อันดับ 4

หมายเหตุ ข้อ 4 เป็นข้อเสนอนแนะของอุทยานแห่งชาติภูเรือ

จากการศึกษาสาเหตุของปัญหาการให้บริการผู้มาอุทยานแห่งชาติ มีสาเหตุซึ่งเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาดังนี้

ก. นักท่องเที่ยวฝ่าฝืนระเบียบข้อห้ามของอุทยานแห่งชาติ โดยการลักลอบเก็บกล้วยไม้ พันธุ์ไม้ แกะสลักหรือขีดเขียนลงบนก้อนหิน ต้นไม้ และตามที่ต่าง ๆ ตลอดจนทำเสียงเอะอะอีกก็ทำลายความมริเวทของธรรมชาติ โดยการจุดประทัดหรือยิงปืน เป็นต้น

ข. นักท่องเที่ยววิ่งรถประมาณเลนเล่อจนก่อให้เกิดอันตรายโดยไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่หรือฝ่าฝืนกฎจราจรจนเกิดอุบัติเหตุ

ค. นักท่องเที่ยวหลงป่า

ง. นักท่องเที่ยวต้องการความสะดวกสบาย เป็นต้นว่า ทั้งขยะตามรายทางที่ผ่าน ไม่ทิ้งลงในภาชนะที่อุทยานแห่งชาติจัดไว้ ต้องการความสะดวกเหมือนในเมือง

จากการศึกษาเพิ่มเติมในกรณีนี้มักท้องเกี่ยวกับฝ่าฝืนกฎระเบียบหรือข้อห้ามของอุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นปัญหาการให้บริการที่เกิดมากที่สุด โดยสำรวจความคิดเห็นจากผู้ใช้บริการจำนวน 356 ราย พบว่า

ตารางที่ 42

การทราบข้อห้ามการกระทำผิดระเบียบต่าง ๆ ของอุทยานแห่งชาติ

	ทราบ		ไม่ทราบ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	115	96.6	4	3.4	119
ภูพาน	66	75.9	21	24.1	87
ภูกระดึง	48	96.0	2	4.0	50
ตาดโตน	46	92.0	4	8.0	50
ภูเรือ	49	98.0	1	2.0	50
รวม	324	91.0	32	9.0	356

ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 91.0 ทราบข้อห้ามการกระทำผิดระเบียบต่าง ๆ ของอุทยานแห่งชาติ และร้อยละ 9.0 ไม่ทราบว่ามีการกระทำผิดระเบียบต่าง ๆ ของอุทยานแห่งชาติ แสดงให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้สูงมากที่ผู้ฝ่าฝืนกฎข้อห้ามกระทำโดยเจตนาทั้ง ๆ ที่ทราบดีอยู่แล้วว่าอุทยานแห่งชาติมีข้อห้ามกระทำผิดดังกล่าว แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าอุทยานแห่งชาติภูพานยังมียุ้บริการจำนวนร้อยละ 24.1 ที่ยังไม่ทราบข้อห้ามการกระทำผิดระเบียบต่าง ๆ ดังกล่าว ซึ่งเป็นจำนวนที่อยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างสูง

แนวทางปรับปรุง

1. การลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติซึ่งมีทั้งจำและปรับนั้น ผู้ถูกลงโทษควรจะเป็นผู้ที่ฝ่าฝืนระเบียบโดยเจตนาหากผู้ถูกลงโทษฝ่าฝืนระเบียบ

โดยไม่เจตนา อันเนื่องจากไม่ทราบว่ามีกฎระเบียบกำหนดไว้อย่างไรจะเป็นการไม่ยุติธรรม และจะก่อให้เกิดผลเสียในทัศนคติความรู้สึกต่อภาพพจน์อุทยานแห่งชาติมากขึ้นเรื่อย ๆ (อุทยานแห่งชาติภูพาน มีผู้ไม่ทราบข้อห้ามการทำผิดระเบียบถึงร้อยละ 24.1) ดังนั้นอุทยานแห่งชาติจะต้องหาทางทำให้ผู้เข้ามาใช้บริการอุทยานแห่งชาติได้รับรู้ระเบียบอุทยานแห่งชาติและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งช่องทางประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพที่อุทยานแห่งชาติสามารถทำได้มีอยู่ 2 ช่องทางคือ ผ่านทางเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่คอยให้คำแนะนำผู้ใช้บริการ และผ่านทางป้ายประกาศต่าง ๆ ซึ่ง 2 ช่องทางนี้ จากผลการศึกษาพบว่าสามารถเข้าถึงผู้ใช้บริการได้ร้อยละ 65.1 โดยเฉพาะอย่างยิ่งป้ายประกาศต่าง ๆ เป็นช่องทางประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุดสามารถเข้าถึงผู้ใช้บริการได้ร้อยละ 50.0 ข้อดีของป้ายประกาศคือ นอกจากได้ผลในการเข้าถึงผู้ใช้บริการได้ดีที่สุดแล้วยังรบกวนผู้ต้องการความสนใจน้อยกว่าการใช้เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ และป้ายยังใช้ในการเตือนให้ระวังอันตรายหรือแจ้งให้รู้จุดที่ลี้ภัยยามถึงเหตุฉุกเฉินได้ด้วย หลักเกณฑ์ในการใช้ป้ายมีดังนี้¹

- ก. รูปแบบป้ายและวัสดุที่ใช้ทำป้ายต้องเข้ากับสภาพภูมิประเทศเพื่อหลีกเลี่ยงต้นเหตุในการบำรุงรักษาและต้นทุนที่จะเปลี่ยนแปลงใหม่
- ข. จุดที่ใช้ปักป้ายต้องสัมพันธ์กับระยะที่มองเห็นได้ชัดเจน
- ค. เน้นสิ่งที่ต้องการให้ปฏิบัติตามมากกว่าเป็นการห้ามปฏิบัติ
- ง. ใช้ภาษาง่าย ๆ กระชับรัด ชัดเจน และสมบูรณ์ในตัวเอง
- จ. ป้ายชี้ทิศทางและอันตรายมีความสำคัญอย่างมาก แต่ต้องระวังอย่าสีป้ายจนฟุ้งเฟ้อ เพราะจะเป็นการทำลายความงามธรรมชาติ และอารมณ์ผู้มาพักผ่อน

¹Forbes, Reginald D., and Arthur B. Meyer (eds), Forestry Handbook. (Society of American Foresters : Ronald, New York, 1955).

ตารางที่ 43

ช่องทางการทราบข่าวสารข้อห้ามของผู้ใช้บริการ

	ป้ายประกาศ		เจ้าหน้าที่ อุทยานแห่งชาติ		สื่อมวลชน		เพื่อน		อื่น ๆ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เขาใหญ่	49	42.6	14	12.2	31	27.0	14	12.2	7	6.0	115
ภูพาน	33	50.0	10	15.2	12	18.2	5	17.6	6	9.0	66
ภูกระดึง	30	62.5	8	16.7	4	8.3	4	18.3	2	4.2	48
ตาคลี	24	52.2	5	10.9	6	13.0	3	6.5	8	17.4	46
ภูเรือ	26	53.1	12	24.5	4	8.2	2	4.1	5	10.2	49
รวม	162	50.0	49	15.1	57	17.6	28	8.6	28	8.6	324

หมายเหตุ ผลรวมทั้งหมดต่ำกว่าร้อยละ 100 เนื่องจากการบดเคี้ยวในการคำนวณ

จากการสำรวจช่องทางของข่าวสารเรื่องกฎระเบียบข้อห้ามอุทยานแห่งชาติพบว่า ผู้ใช้บริการร้อยละ 50.0 ทราบเรื่องกฎข้อห้ามจากป้ายประกาศต่าง ๆ ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ ร้อยละ 15.1 ทราบจากเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติ ร้อยละ 17.6 ทราบจากสื่อมวลชน ร้อยละ 8.6 ทราบจากเพื่อนร่วมทาง และอื่น ๆ ร้อยละ 8.6 จะเห็นได้ว่าป้ายประกาศต่าง ๆ เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากในการชักจูงผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติ ให้ปฏิบัติตามกฎข้อห้าม ช่องทางนี้สามารถเข้าถึงผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติได้ถึงร้อยละ 50.0 ของผู้ใช้บริการทั้งหมด

2. การปฏิบัติงานอย่างกระสับกระส่าย และรักษาภาวะเป็บบอย่างเคร่งครัดเมื่อมีผู้ฝ่าฝืนจะมีผลทางด้านจิตวิทยาในการกระตุ้นให้ผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติเคาร์พินกฐะเป็บบ แต่ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานอย่างสุภาพ และเลื่อมภาคต่อผู้ใช้บริการทุกคน อย่างไรก็ตามอุทยานแห่งชาติควรเน้นเรื่องภาวะเป็บบโดยยึดถือการป้องกันมากกว่าการลงโทษ เป็นต้นว่า เมื่อมีการประ-ชาตสังหารให้กังขยะในภาชนะที่สัดไว้ อุทยานแห่งชาติก็ต้องสัดภาชนะกังขยะมูลฝอยให้เพียงพอ หลังจากนั้นเมื่อมีการฝ่าฝืนจึงมีการปรับตามพระราชบัญญัติ

3. อุทยานแห่งชาติควรใช้ด้านตรวจทางเข้าอุทยานแห่งชาติให้เป็นประโยชน์ในด้านการให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้บริการให้มากที่สุด เพราะเป็นจุดที่ผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติต้องผ่านทุกคน จากแบบสอบถามหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ พบว่า การใช้ประโยชน์ของด้านตรวจมีผลประล่งคัเรียงตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 44

วัตถุประสงค์ของการตั้งด้านตรวจทางเข้าอุทยานแห่งชาติ

วัตถุประสงค์	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
1. เพื่อตรวจค้นอาวุธ	3.33	อันดับ 3
2. เก็บยึดเครื่องดนตรีที่หาเสียงรบกวนอีกทีไม่ให้เข้าอุทยานแห่งชาติ	2.67	อันดับ 4
3. เก็บค่าบำรุงอุทยานแห่งชาติ	5.50	อันดับ 1
4. บันทึกจำนวนและวัตถุประสงค์ของผู้มาอุทยานแห่งชาติ	4.83	อันดับ 2
5. ให้คำแนะนำแก่ผู้มาอุทยานแห่งชาติ	0.67	อันดับ 6
6. ป้องกันทรัพยากร	0.83	อันดับ 5

- ก. เก็บค่าบำรุงอุทยานแห่งชาติ
- ข. บันทึกจำนวนและวัตถุประสังคของผู้มาอุทยานแห่งชาติ
- ค. เพื่อตรวจค้นอาวุธ
- ง. เก็บยึดเครื่องดนตรีที่ทำเสียงรบกวนอีกทีก็ไม่ให้เข้าอุทยานแห่งชาติ
- จ. ป้องกันทรัพยากร
- ฉ. ให้คำแนะนำแก่ผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติ

ซึ่งจะเห็นได้ว่าอุทยานแห่งชาติให้ความสำคัญในเรื่องประชาสัมพันธ์โดยผ่านเจ้าหน้าที่น้อยมาก

4.2 ปัญหาการปฏิบัติงานภายในอุทยานแห่งชาติ

4.2.1 ปัญหาการปฏิบัติงานต่าง ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 45

ปัญหาการปฏิบัติงานของอุทยานแห่งชาติ

ปัญหา	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
1. ปัญหาประจำกรบรี วนรอบ ๆ อุทยานแห่งชาติ	6.83	อันดับ 1
2. ปัญหาการประสานงานกับหน่วยราชการอื่น ๆ	2.00	อันดับ 4
3. ปัญหาอิทธิพลในท้องถิ่น	2.83	อันดับ 3
4. ปัญหาไฟฟ้า	4.17	อันดับ 2
5. ปัญหาการเสื่อมคุณภาพธรรมชาติของต้นไม้และสัตว์ป่าในอุทยานแห่งชาติ เช่น การขยายพันธุ์ของเลื้อยมีจำนวนมากเกินไปจนอาหารขาดแคลน	1.00	อันดับ 5
6. เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ	0.83	อันดับ 6
7. ขาดอัตรากำลังในการปฏิบัติงาน	0.67	อันดับ 7

หมายเหตุ ข้อ 6 เป็นข้อ เสนอแนะของอุทยานแห่งชาติภูเรือ เลือกโดยให้ความสำคัญอันดับ 3

ข้อ 7 เป็นข้อ เสนอแนะของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เลือกโดยให้ความสำคัญอันดับ 4

ปัญหาการปฏิบัติงานภายในอุทยานแห่งชาติที่พบมากที่สุดเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้

- ก. ปัญหาประจำกรบรี วนรอบ ๆ อุทยานแห่งชาติ
- ข. ปัญหาไฟฟ้า
- ค. ปัญหาอิทธิพลในท้องถิ่น
- ง. ปัญหาการประสานงานกับหน่วยราชการอื่น
- จ. ปัญหาเสื่อมคุณภาพธรรมชาติและปัญหา เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติไม่เพียงพอ

4.2.2 สาเหตุของปัญหาการปฏิบัติงาน4.2.2.1 ปัญหาประจำกรรบริเวรรอบ ๆ อุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 46

ปัญหาประจำกรรรอบ ๆ อุทยานแห่งชาติ

	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
1. ราษฎรบุกรุกเข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยในบริเวณอุทยานแห่งชาติ	1.33	อันดับ 3
2. ราษฎรบุกรุกเข้ามาทำการเพาะปลูกในบริเวณอุทยานแห่งชาติ	2.17	อันดับ 1
3. ราษฎรลักลอบตัดไม้และล่าสัตว์ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ	1.83	อันดับ 2

จากการศึกษาปัญหาประจำกรรบริเวรรอบ ๆ อุทยานแห่งชาติ พบว่า มีปัญหาซึ่งเรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้

- ก. ราษฎรบุกรุกเข้ามาทำการเพาะปลูกในบริเวณอุทยานแห่งชาติ
- ข. ราษฎรลักลอบตัดไม้และล่าสัตว์ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ
- ค. ราษฎรบุกรุกเข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยในบริเวณอุทยานแห่งชาติ

แนวทางแก้ไข

อุทยานแห่งชาติมีนโยบายอพยพประจำกรรออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ เนื่องจากขัดต่อกฎหมายแต่การอพยพประจำกรรออกจากแผ่นดินที่เขา มีผลประโยชน์และความผูกพันมิใช่สิ่งที่จะปฏิบัติโดยง่าย เพื่อลดความขัดแย้งและปฏิกิริยาต่อต้านจากชาวพื้นเมืองควรรใช้ เหตุผลและความนุ่มนวลในการปฏิบัติดังนี้

1. หาหลักฐานและข้อมูลการเข้ามาอาศัยใน เขตอุทยานแห่งชาติว่ามีการอพยพเข้ามาตามเท่าใดแล้ว
2. กวดขันมิให้มีประชากรอพยพเข้ามาอาศัยใน เขตอุทยานแห่งชาติอีกไม่ว่าจะอยู่อย่างถาวรหรือชั่วคราว ส่วนประชากรที่อยู่แล้วก็ห้ามมิให้แผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้นโดยเด็ดขาด
3. กำหนดระยะเวลาที่แน่นอนที่จะอนุญาตให้ประชากรใน เขตอุทยานแห่งชาติโยกย้ายออกไป เช่น หลังจากเก็บเกี่ยวพืชผลเกษตรเรียบร้อย
4. สำหรับประชากรที่อพยพเข้ามาอยู่นานเกิน 10 ปีแล้ว อาจจ่ายค่าทดแทนให้เมื่อโยกย้ายออกไปอย่างเหมาะสมหรือหากประชากรเหล่านี้มีความผูกพัน กับถิ่นอาศัยไม่ยอกที่ละโยกย้ายออกก็อาจพิจารณารับเข้า เป็นพนักงานของอุทยานแห่งชาติ และให้ปฏิบัติตามกฎ กติกาของอุทยานแห่งชาติ จัดการอบรมหลักการปฏิบัติงานและให้การศึกษา เกี่ยวกับภาวะอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อเป็นกำลังของอุทยานแห่งชาติต่อไป
5. กรณีที่ราษฎรรอบ ๆ อุทยานแห่งชาติสืบทอดตัดไม้และล่าสัตว์ เจ้าหน้าที่ต้องหมั่นตรวจตรากวดขันขณะเดียวกันควรหาทางชักจูงราษฎรเหล่านี้ให้ประกอบอาชีพที่แน่นอน เช่น ฝึกอาชีพให้ทำหัตถกรรมของที่ระลึก แล้วแนะนำให้มาขายนักท่องเที่ยวใน เขตอุทยานแห่งชาติที่จัดไว้ให้ ราษฎรเหล่านี้หากได้รับการแนะนำปลูกฝังในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติก็จะเปรียบเสมือน รั้วที่แข็งแรงและถาวรในการรักษาทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2.2.2 ปัญหาไฟฟ้า

ตารางที่ 47

ปัญหาไฟฟ้า

	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
1. ราษฎรที่ทำไร่บรีเวณรอบ ๆ อุทยานแห่งชาติ เผาหญ้าแล้วดับไม่สนิทจนเกิดไฟลุกขึ้น	1.17	อันดับ 1
2. ราษฎรผู้ลักลอบตัดไม้และล่าสัตว์ในเขตอุทยาน- แห่งชาติจุดไฟหุงหาอาหารแล้วดับไม่สนิท	1.17	อันดับ 1

จากการศึกษาปัญหาไฟฟ้าในเขตอุทยานแห่งชาติ พบว่า มีต้นเหตุที่สำคัญ 2 ประการ
คือ

- ก. ราษฎรที่ทำไร่บรีเวณรอบ ๆ อุทยานแห่งชาติเผาหญ้าแล้วดับไม่สนิท
จนเกิดไฟลุกขึ้น
- ข. ราษฎรผู้ลักลอบตัดไม้และล่าสัตว์ในเขตอุทยานแห่งชาติจุดไฟหุงหาอาหาร
แล้วดับไม่สนิท

แนวทางแก้ไข

ปกติแม้อุทยานแห่งชาติจะจัดเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราอย่างสม่ำเสมอและคอยแนะนำชาวบ้านเรื่อง การดับไฟที่เผาหญ้าให้สนิทเป็นประจักษ์ก็ตาม การเตรียมการป้องกันไฟฟ้าก็ควรเผื่อฉุกเฉินไว้ด้วยดังนี้

1. จัดเตรียมเครื่องมือในการดับไฟ เช่น สารเคมีให้พร้อมอยู่เสมอ
2. ปรับปรุงระบบการสื่อสารให้มีความรวดเร็ว เช่น มีวิทยุติดต่อกายในอุทยาน-
แห่งชาติ มีพาหนะที่คล่องตัวในการแจ้งข่าว เช่น จักรยานยนต์อย่างเพียงพอ
3. ให้การศึกษาแก่ราษฎรในท้องถิ่นให้เห็นถึงคุณและโทษของไฟฟ้า ซึ่งเมื่อ

ราษฎร เข้าใจก็จะระมัดระวังมากยิ่งขึ้น และให้ความร่วมมือกับพนักงานของอุทยานแห่งชาติในการ ป้องกันไฟป่าด้วยดี ส่วนราษฎรที่ลักลอบตัดไม้และล่าสัตว์แล้วทำให้เกิดไฟไหม้ป่าขึ้นนั้น อุทยานฯ สามารถจับกุมและลงโทษตามความผิดได้โดยใช้พระราชบัญญัติเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติต่าง ๆ เป็น มาตรการในการปราบปราม

4.2.2.3 ปัญหาอิทธิพลในท้องถิ่น

ตารางที่ 48 ปัญหาอิทธิพลในท้องถิ่น

	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหาเสียง โดยสนับสนุน ราษฎรที่บุกรุกทำลายป่าอุทยานแห่งชาติ	1.17	อันดับ 2
2. พ่อค้าที่ร่ำรวยและมีอิทธิพลสนับสนุนราษฎรบุกรุก ป่าอุทยานแห่งชาติโดยหวังผลประโยชน์	1.33	อันดับ 1
3. อิทธิพลทางศาสนา เช่น พระสงฆ์เข้าไปสร้าง วัดบนภูเขาและถ้ำเพื่อหาความเชื่อมิได้ในหมู่ ราษฎรแล้วชักจูงไปเสียไม้ถวายเป็นวัด	0.83	อันดับ 3

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาอิทธิพลในท้องถิ่นที่สำคัญเรียงตามลำดับได้ดังนี้

- ก. พ่อค้าที่ร่ำรวยและมีอิทธิพลสนับสนุนราษฎรบุกรุกป่าอุทยานแห่งชาติ โดยหวังผลประโยชน์
- ข. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหาเสียง โดยสนับสนุนราษฎรที่บุกรุกทำลายป่า อุทยานแห่งชาติ
- ค. อิทธิพลของศาสนา เช่น พระสงฆ์เข้าไปสร้างวัดบนภูเขาและถ้ำ เพื่อ หาความเชื่อมิได้ในหมู่ราษฎรแล้วชักจูงราษฎรเสียไม้ถวายเป็นวัด

สาเหตุเรื่องผลประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติเป็นสาเหตุที่รุนแรงที่สุดในปัญหา อิทธิพลในท้องถิ่น . ในอดีตแหล่งไม้ในภาคนี้ที่ได้รับสัมปทานมีจำนวนเพียงพอที่จะป้อนแหล่งแปรรูป ไม้ได้ทั้งภาคโดยไม่ขาดแคลน ต่อมา เนื่องจากนโยบายปิดป่าห้ามทำไม้ทำให้แหล่งแปรรูปไม้ต้อง

หันไปสั่งไม้แปรรูปจากต่างประเทศ โดยสั่งจากกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นไม้จากมาเลเซีย แต่วิธีนี้ ต้นทุนการขนส่งในวันจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนไม้ที่เคยสั่งจากประเทศลาวหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลง การปกครองธุรกิจค้าไม้โดยสั่งจากประเทศลาวก็ถูกยุติไปด้วย¹ ไม้แปรรูปจำนวนมากต้อง ปิดกิจการไปและบางส่วนเพื่อต้นทุนให้กิจการอยู่รอดก็หาไม้จากป่าในภาคนั้นมาป้อนกิจการดั้งเดิม ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอิทธิพลดังกล่าว ไม้แปรรูปไม้ 1 โรง ต้องหาไม้มาป้อนกิจการเฉลี่ย 7 เที่ยว ต่อเดือน (ใช้รถบรรทุก 10 ล้อ) โดยบรรทุกได้ 10 ม³ ต่อเที่ยว² ไม้ในภาคนี้ความแข็งและ ทนความแห้งแล้งได้ดีมีคุณค่าทางเศรษฐกิจมาก ทำให้ผลประโยชน์คุ้มกับการเลี้ยง

แนวทางแก้ไข

การปราบปรามของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติได้หลักฐานรถบรรทุกไม้และไม้ของกลาง อยู่บ่อยครั้ง และบางครั้งผู้ต้องหาไม่อาจรื้อแรง เช่น อาวุธปืนเอ็ม 16 ใช้ด้วย ทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเสี่ยงอันตรายยิ่งขึ้น การแก้ไขเรื่องอิทธิพลต้องร่วมมือกัน หลายฝ่าย ดังนี้

1. ทางด้านเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ

- 1.1 ปรับปรุงแนวเขตอุทยานแห่งชาติให้เด่นชัดเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องไม่มีข้อโต้แย้งจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 ประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรในท้องถิ่นเข้าใจถึงการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติ ไม่ตกเป็นเครื่องมือของผู้หวังประโยชน์ทุกกลุ่ม
- 1.3 กรมป่าไม้ควรสนับสนุนการปฏิบัติงานของอุทยานแห่งชาติทั้งทางงบประมาณ กำลังคน อาวุธ พาหนะ ตลอดจนการสนับสนุนด้านกำลังใจ

¹ป่าไม้, กรม, "สถานการณ์ตลาดและราคาไม้แปรรูป 2521" (ฝ่ายเศรษฐกิจป่าไม้ กองแผนงาน, กรมป่าไม้ 2521) หน้า 19.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

ในการปฏิบัติงานโดยให้ผลตอบแทนที่จูงใจ เช่น การพิจารณาความดี ความชอบกรณีพิเศษหรืออื่น ๆ ฯลฯ

2. ทางด้านรัฐบาล ควรดำเนินการในเรื่องที่อยู่นอกอำนาจความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ โดยการ

- 2.1 แนะนำชักจูงให้โรงแปรรูปไม้ตำเนินงานโดยหันไปใช้วัสดุอื่นเป็นวัตถุดิบทดแทนการแปรรูปไม้โดยรัฐบาลให้ความช่วยเหลือในระยะแรก
- 2.2 ส่งเสริมการผลิตวัสดุก่อสร้างและเครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้วัสดุอื่นทดแทนการใช้ไม้ เพื่อลดความต้องการใช้ไม้ให้น้อยลง
- 2.3 ปรับปรุงการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องและประสานงานกัน เช่น ตำรวจ อัยการ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ
- 2.4 ส่งเสริมการค้าเนินงานของเจ้าหน้าที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นกลไกในการปฏิบัติงานเกิดความมั่นใจในการเผชิญหน้ากับอิทธิพลในท้องถิ่นดังกล่าว

4.2.2.4 ปัญหาการประสานงานกับหน่วยราชการอื่น ๆ

ตารางที่ 49

สาเหตุของปัญหาการประสานงานกับหน่วยราชการอื่น

สาเหตุ	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
1. หน่วยราชการที่รักษากฎหมายบางแห่งมีผลประโยชน์ร่วมกับพ่อค้าที่ใช้อิทธิพลทำลายป่า	1.33	อันดับ 2
2. หน่วยราชการบางแห่งทำงานซ้อนงาน เช่น หลายหน่วยงานช่วยพัฒนาหมู่บ้าน สร้างโรงเรียน สัถาณานิคมย์ แจกนุ้ย พันธุ์พืชให้ราษฎรที่ปลูกป่าอุทยาน	1.00	อันดับ 3

ตารางที่ 49 (ต่อ)

สาเหตุ	คะแนนเฉลี่ย	ความสำคัญ
3. การดำเนินงานบางอย่างอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยราชการอื่น	2.00	อันดับ 1
4. มีหน่วยราชการตั้งอยู่ในอุทยานแห่งชาติมากเกินไป	0.50	อันดับ 4

หมายเหตุ ข้อ 4 เป็นข้อเสนอนี้ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

จากการศึกษาปัญหาการประสานงานกับหน่วยราชการอื่น พบว่ามีสาเหตุของปัญหาที่สำคัญเรียงตามลำดับดังนี้

- ก. การดำเนินงานบางอย่างอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยราชการอื่น เช่น¹ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายทหาร ซึ่งบ่อยครั้งมีนโยบายที่ขัดแย้งกัน
- ข. หน่วยราชการที่รักษากฎหมายบางแห่งมีผลประโยชน์ร่วมกับพ่อค้าที่มีอิทธิพล
- ค. หน่วยราชการบางแห่งทำงานซ้อนงาน เช่น การพัฒนาชนบทโดยแจกรูปราชการที่กรุงกเขตอุทยานแห่งชาติ
- ง. มีหน่วยราชการอยู่ในอุทยานแห่งชาติมากแห่งเกินไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากรชีวภาพ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ เสถียร จันทิมาธร, "การทำลายป่าไม้ยิ่งปราบยิ่งเตียน" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์

แนวทางแก้ไข

จะต้องมีการตกลงใจด้านนโยบายหลักระหว่างระดับกระทรวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ กระทรวงมหาดไทย แล้วให้แต่ละกระทรวงส่งงานลงมาตามลำดับรายงาน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกันยึดแนวปฏิบัติที่เหมือนกันในการประสานงาน ทั้งเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติและเจ้าหน้าที่ของจังหวัดที่อุทยานแห่งชาติตั้งอยู่

4.2.2.5 ปัญหาสัมมูลยธรรมชาติและปัญหาเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติมีไม่เพียงพอ

สำหรับปัญหาเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติได้มีการกล่าวไว้แล้วในหัวข้อ ด้านบุคลากร ส่วนปัญหาสัมมูลยธรรมชาติซึ่งเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาการปฏิบัติงานอื่น ๆ (ตารางที่ 45) จากการศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ปัญหาสัมมูลยธรรมชาติมีแนวโน้มที่เด่นชัดมากกว่าอุทยานแห่งชาติอื่น ๆ เนื่องจากมีพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ทำให้ชีวิตทุกชีวิตในเขตอุทยานแห่งชาติได้รับการคุ้มครอง สัตว์บางชนิดจึงมีจำนวนมากขึ้นจนก่อให้เกิดปัญหา เช่น กรณีที่มีข่าวราชฉูรบริ เวลรอบเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ถูกเฝ้าก่ดถึงแก่ชีวิตอยู่เฝื่อง ๆ

แนวทางแก้ไข

ก่อนที่จะตัดสินใจแกปัญหาสัมมูลยธรรมชาติควรจะมีการศึกษาอย่างละเอียดและรอบคอบในเรื่อง วัฏจักรของชีวิตพืชและสัตว์ที่เห็นว่า เป็นปัญหา เพราะการแก้ไขโดยไม่ศึกษาให้รอบคอบจะเกิดผลกระทบต่อสังคมของชีวิตในอุทยานแห่งชาติเป็นลูกโซ่ เมื่อพบล่า เหตุแน่ชัดว่าสัตว์บางชนิดมีมากเกินไป การจำกัดจำนวนก็อาจทำได้โดยสักจับไปปล่อยในปีอื่น ๆ หรือให้ลวนสัตว์เพื่อการศึกษามาก่อน

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น จะสรุปสาระสำคัญเพื่อให้เข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้ดังนี้

ด้านผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติ ก็จะสรุปลักษณะพื้นฐานและพฤติกรรมการณ์ต่างแรมของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติได้ตามตารางที่ 50 และแผนภูมิที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 50

สรุปลักษณะพื้นฐานของกลุ่มผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

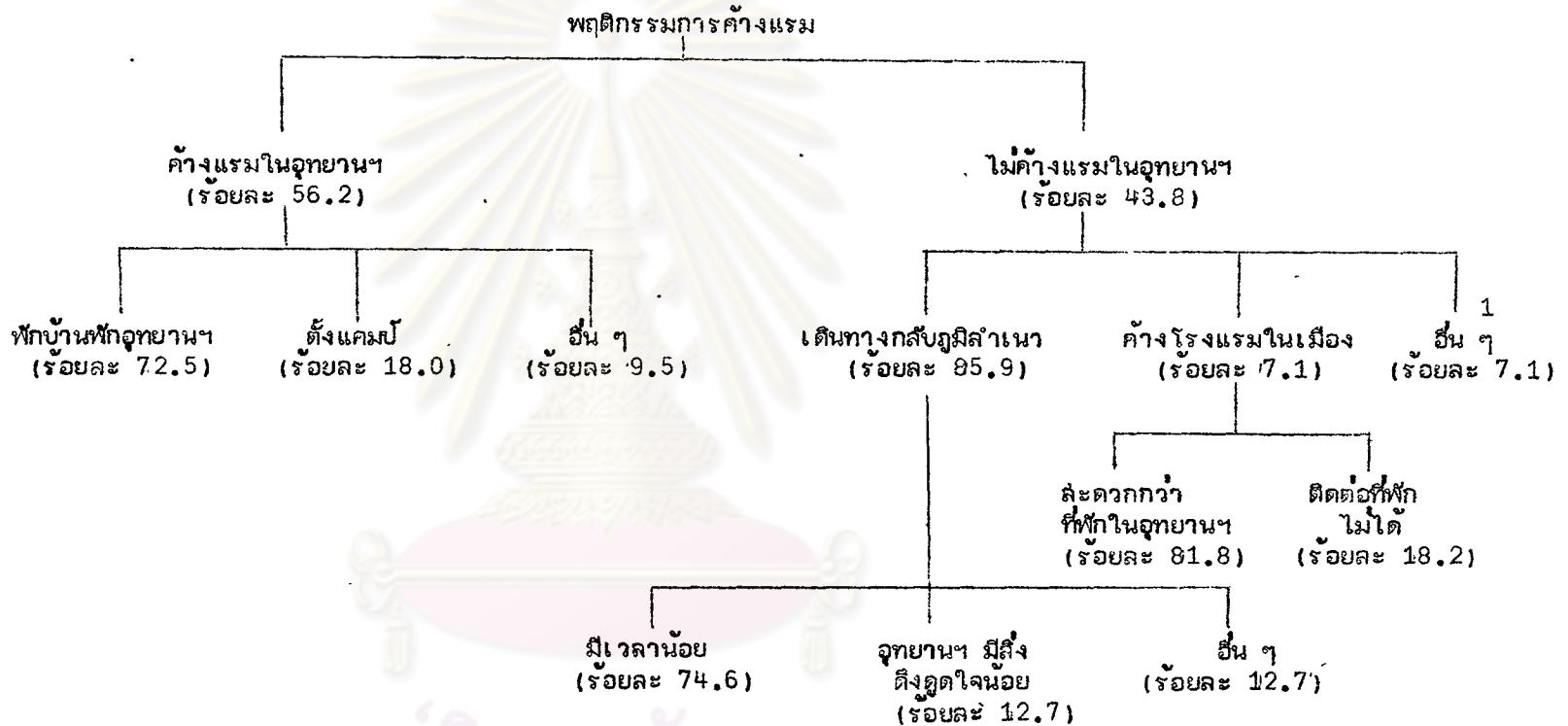
		หมายเหตุ
เพศ	สัดส่วนของ เพศชายและเพศหญิงในแต่ละอุทยานฯ ใกล้เคียงกัน	ยกเว้นอุทยานฯ ภูกระดึงส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง
อายุ	วัยหนุ่มวัยสาวมากที่สุด	อายุ 16-30 ปี มีจำนวนร้อยละ 89.1
สถานภาพสมรส	ส่วนใหญ่เป็นคนโสด	โสดร้อยละ 82.6
ระดับการศึกษา	มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ใช้บริการมีการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป	ร้อยละ 60.7
อาชีพ	ครึ่งหนึ่งของผู้ใช้บริการ เป็นนักเรียนนักศึกษา รองลงมาอาชีพรับจ้างและรับราชการ	นักเรียนนักศึกษาร้อยละ 50.0 รับจ้างร้อยละ 19.9 รับราชการร้อยละ 17.4
รายได้	ผู้ใช้บริการอุทยานฯ มีรายได้ค่อนข้างน้อย	ต่ำกว่า 2,000 บาทร้อยละ 51.9 ระหว่าง 2,001-4,000 บาท ร้อยละ 28.7
ความสัมพันธ์ของสมาชิกที่ร่วมเดินทางมาด้วยกัน	เป็นกลุ่มเพื่อนที่รู้จักกันมาก่อนมากที่สุด	
คำแนะนำที่ทำให้มีผู้มาใช้บริการ	ความคุ้นเคยในชื่อเสียงของอุทยานฯ มากที่สุด รองลงมาได้จากคำแนะนำของผู้อื่น	ความคุ้นเคย ร้อยละ 53.1 คำแนะนำของผู้อื่นร้อยละ 24.4
แหล่งที่มาของผู้ใช้บริการ	ครึ่งหนึ่งของผู้ใช้บริการอุทยานฯ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	กรุงเทพมหานครร้อยละ 51.7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 44.4

ตารางที่ 50 (ต่อ)

		หมายเหตุ
จำนวนครั้งที่ใช้บริการอุทยานฯ แห่งนั้น	ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ใช้บริการอุทยานฯ มาเป็นครั้งแรก	ครั้งแรกร้อยละ 59.0 ครั้งที่สองร้อยละ 14.0
พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง	เข้ารถมาอุทยานฯ มากที่สุด รองลงมา ใช้รถส่วนตัว และบริการของบริษัทนำเที่ยว	
วัตถุประสงค์	เพื่อการพักผ่อนมากที่สุด	เพื่อพักผ่อนร้อยละ 77.2 เพื่อศึกษาระบบชาติร้อยละ 16.6

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 5
แสดงพฤติกรรมกรรมการจ้างรวมของผู้ใช้บริการอุทยานแห่งชาติ

¹ ผลรวมเกินร้อยละ 100 เนื่องจากการนับซ้ำในส่วนในการคำนวณ

พฤติกรรมกรรมการจ้างรวมของผู้ใช้บริการอุทยานฯ จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 56.2 ของผู้ให้บริการอุทยานฯ จะจ้างรวมในเขตอุทยานฯ โดยนิยมพักบ้านพักของอุทยานฯ ส่วนที่เหลือร้อยละ 43.8 ไม่จ้างรวมในเขตอุทยานฯ ผู้ให้บริการอุทยานฯ ส่วนที่ไม่จ้างรวมนี้ส่วนใหญ่จะเดินทางกลับภูมิลำเนาเนื่องจากมีเวลาจำกัด

ปัญหาการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติ แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ด้านบริการ
2. ด้านบุคลากร
3. ด้านเครื่องมือ เครื่องใช้ในการดำเนินงาน
4. ด้านการปฏิบัติงาน

ด้านบริการ

ปัญหาทางคมนาคมอุทยานแห่งชาติ เขาใหญ่และอุทยานแห่งชาติภูกระดึงมีทางคมนาคมอยู่ในเกณฑ์ที่สะดวกในการเดินทาง มีผู้ใช้บริการส่วนหนึ่งของสองอุทยานแห่งชาติดังกล่าวที่มีความเห็นว่าทางคมนาคมไม่สะดวกโดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากล่า เหตุถนนขรุขระ ทำให้ต้องระมัดระวังในการใช้พาหนะและจดจำเส้นทาง สำหรับอุทยานแห่งชาติตาคลีและอุทยานแห่งชาติภูเรือทางคมนาคมไม่สะดวกเนื่องจากล่า เหตุถนนอยู่ในสภาพชำรุด และอุทยานแห่งชาติภูพานทางคมนาคมไม่สะดวกเนื่องจากล่า เหตุถนนขรุขระทางได้ง่ายและยังอยู่ในสภาพที่ชำรุดไม่สะดวกในการเดินทางอีกด้วย

ปัญหาน้ำใช้ของอุทยานแห่งชาติ มีเพียงอุทยานแห่งชาติภูกระดึงและอุทยานแห่งชาติภูพานเท่านั้นที่มีปัญหาน้ำใช้เนื่องจากล่า เหตุความแห้งแล้งของธรรมชาติประกอบด้วยมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากในฤดูท่องเที่ยว ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำใช้ในบางช่วง

ปัญหาสุขาของอุทยานแห่งชาติทุกแห่ง เกิดจากล่า เหตุจำนวนห้องสุขา ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ใช้บริการ ซึ่งปัญหาห้องสุขาไม่เพียงพอจะเห็นอย่างชัดเจนในฤดูกาลท่องเที่ยวซึ่งมีนักท่องเที่ยวมากกว่าปกติ

ปัญหาภาชนะทิ้ง เศษขยะมูลฝอย มีอุทยานแห่งชาติภูกระดึงเพียงแห่งเดียวเท่านั้นที่ผู้ใช้บริการมากกว่าร้อยละ 50 มีความคิดเห็นว่าภาชนะทิ้ง เศษขยะมูลฝอยมีเพียงพอ และอยู่ในสภาพดี ส่วนอุทยานแห่งชาติอื่น ๆ คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติภูพาน

อุทยานแห่งชาติตาโตม อุทยานแห่งชาติภูเรือ ผู้ใช้บริการส่วนมากยังไม่พอใจในเรื่องสภาพขณะถึง-
และขณะมุดฝอย เนื่องจากล่าเหตุจำนวนภายในไม่เพียงพอเกิดความไม่สะดวก

อย่างไรก็ดี แม้ปัญหาในด้านบริการยังมีความไม่สะดวกอยู่หลายประการก็ตาม
ทัศนคติของผู้ใช้บริการร้อยละ 87.6 ของจำนวนผู้ใช้บริการทั้งหมดต่างก็มีความพอใจและประทับใจ
และมีความคิดที่จะกลับมาใช้บริการอีกเมื่อโอกาสอำนวย

ด้านบุคลากร

ปัญหาบุคลากร เกิดจากล่าเหตุที่อุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งมีกำลังเจ้าหน้าที่ประจำ
จำนวนน้อยไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ทำให้ต้องให้พนักงานลูกจ้างชั่วคราวจำนวนมากซึ่งเป็น
แรงงานที่สำคัญในการดำเนินงานต่าง ๆ แต่แรงงานของพนักงานลูกจ้างชั่วคราวเหล่านี้มีอัตรา
การหมุนเวียนสูงมาก

ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงาน

ปัญหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงานเกิดจากล่าเหตุสำคัญที่สุดคือ มีเครื่อง
มือเครื่องใช้ไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ล่าเหตุรองลงมาคือ เก่ามากทำให้ต้องซ่อมแซมเครื่อง-
มือเครื่องใช้เหล่านี้บ่อย ๆ และน้ำมันเชื้อเพลิงขาดแคลน ซึ่งเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้สามารถ
ล่าดับเครื่องมือที่เกิดปัญหามากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้คือ เครื่องกำเนิดไฟฟ้า อาวุธปืน รถยนต์
เครื่องสูบน้ำ วิทยุติดต่อกภายในอุทยานแห่งชาติ และรถจักรยานยนต์

ด้านการปฏิบัติงาน

ด้านการปฏิบัติงานแบ่งเป็นการปฏิบัติงานภายนอกอุทยานแห่งชาติ และภายใน
อุทยานแห่งชาติ

ปัญหาการปฏิบัติงานภายนอกอุทยานแห่งชาติ เกิดจากล่าเหตุต่าง ๆ ดังนี้คือ

- ก. นักท่องเที่ยวฝ่าฝืนกฎข้อห้ามต่าง ๆ ของอุทยานแห่งชาติ เช่น การ
ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

- ข. ความประมาทเลินเล่อของนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น
- ค. นักท่องเที่ยวพลัดพลอนกับการชมธรรมชาติ ทำให้เกิดการหลงทางกลับที่พักไม่ถูก
- ง. ความไม่เคยชินเพราะเคยอยู่ในเมืองอย่างสะดวกสบาย เมื่อมาเที่ยวป่าบางครั้งไม่ได้รับความสะดวกสบาย

ปัญหาการปฏิบัติงานภายในอุทยานแห่งชาติ เกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้คือ

- ก. ปัญหาจากประชากรบริเวณรอบ ๆ อุทยานแห่งชาติ ซึ่งมีบุกรุกเข้ามาทำการเพาะปลูกในเขตอุทยานแห่งชาติ สักลอบตัดไม้และล่าสัตว์ จนในที่สุดเข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยในบริเวณอุทยานแห่งชาติ
- ข. ปัญหาไฟป่า เกิดจากราษฎรที่ทำไร่บริเวณรอบ ๆ อุทยานแห่งชาติ ทำการเผาหญ้าและวัชพืชเสร็จแล้วดับไฟไม่สนิทจนเกิดลุกลามไหม้ป่าขึ้น และอีกสาเหตุหนึ่งคือ ราษฎรที่สักลอบเข้ามาตัดไม้และล่าสัตว์ในเขตอุทยานแห่งชาติจุดไฟหุงหาอาหารแล้วดับไม่สนิท
- ค. ปัญหาอิทธิพลในท้องถิ่น เกิดจากพ่อค้าที่รวบรวมส่งส่งราษฎรบุกรุกป่าอุทยานแห่งชาติโดยหวังผลประโยชน์ บางครั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ใช้วิธีหาเสียงโดยส่งมอบราษฎรที่บุกรุกทำลายป่า และอิทธิพลของศาล่านาก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานโดยการที่พระสงฆ์เข้ามาสร้างวัดตามภูเข่าและถ้ำหาความเชื่อมาใส่ในหมู่บ้านราษฎรแล้วชักจูงให้ราษฎรเชื่อใจไม่ถวายเป็นวัด
- ง. ปัญหาการประสานงานกับหน่วยราชการอื่น เกิดจากการดำเนินงานบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานอุทยานแห่งชาติ อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยราชการอื่น เช่น ฝ่ายปกครอง ฝ่ายทหาร ซึ่งบ่อยครั้งมีนโยบายที่ขัดแย้งกัน นอกจากนี้ปัญหาการประสานงานยังเกิดจากหน่วยราชการที่รักษากฎหมายบางแห่งมีผลประโยชน์ร่วมกับพ่อค้าอิทธิพล

หน่วยราชการบางแห่งทำงานซ้อนงาน เช่น การพัฒนาชนบทโดยการแจกปุ๋ยราษฎรที่ปลูกเขตอุทยานแห่งชาติ และบางอุทยานแห่งชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีหน่วยราชการต่าง ๆ อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติมากเกินไป

- จ. ปัญหาสัมมูลย์ธรรมชาติ เกิดจากชีวิตสัตว์ต่าง ๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติได้รับความคุ้มครอง จากเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ซึ่งเมื่อสัตว์เหล่านี้ได้รับความปลอดภัยจึงทวีจำนวนมากขึ้นจนเกิดเป็นปัญหาในที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย